

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
(ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ)**

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ**

Διπλωματική εργασία

**Γλωσσικά και παραγλωσσικά χαρακτηριστικά της επικοινωνίας στον
πολιτικό λόγο**

**Linguistic and paralinguistic characteristics of communication in
political discourse**
του

Χαλαζιά Ιωάννη

Επιβλέπων Καθηγητής:

Ντίνας Κωνσταντίνος,

Καθηγητής, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών (Παν. Δυτ. Μακ.)

Βαθμολογητές:

Βαμβακίδου Ιφιγένεια,

Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΑΠΘ)

Σιδηροπούλου Χρηστίνα,

Ε.ΔΙ.Π., Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών (Παν. Δυτ. Μακ.)

Φλώρινα, Ιούλιος 2024

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας τη διπλωματική μου εργασία, θα ήθελα ευχαριστήσω τον επιβλέποντα Καθηγητή μου Κο Κωνσταντίνο Ντίνα, για την πλήρη καθοδήγηση που μου παρείχε όλο αυτό το διάστημα.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για τη συμπαράσταση που μου έδειξαν ώστε να ολοκληρωθεί ένας ιδιαίτερα σημαντικός και ευχάριστος κύκλος σπουδών.

Copyright © Χαλαζιάς Ιωάννης, 2024.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Χαλαζιάς Ιωάννης

A.E.M.: pddm01264

Ηλεκτρονική διεύθυνση: gchalazias@hotmail.com

Έτος εισαγωγής: 2022

Κατεύθυνση: Δ.Π.Μ.Σ. Δημόσιος Λόγος και Ψηφιακά Μέσα

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Γλωσσικά και παραγλωσσικά χαρακτηριστικά της επικοινωνίας στον πολιτικό λόγο

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι τον/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία: 13 - 7 - 2024

Ο δηλών

Χαλαζιάς Ιωάννης

Περιεχόμενα

Κατάλογος Πινάκων	6
Περίληψη	7
Abstract	8
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1	12
Τα γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας	12
1.1 Τα είδη της επικοινωνίας	12
1.2 Γλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας	14
1.3 Παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας	15
Κεφάλαιο 2	20
Ο πολιτικός λόγος	20
2.1 Ο προσδιορισμός του πολιτικού λόγου	20
2.2 Τα χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου	21
2.3 Ο πολιτικός λόγος ως μέσο επικοινωνίας	23
Κεφάλαιο 3	26
Σκοπός της διπλωματικής εργασίας – μεθοδολογία	26
3.1 Σκοπός και επιμέρους στόχοι	26
3.2 Είδος έρευνας	26
3.3 Ερευνητική διαδικασία	27
3.4 Εργαλείο της έρευνας	29
3.5 Περιορισμοί της έρευνας	30
Κεφάλαιο 4	31
Γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία σε πολιτικούς λόγους	31
4.1 Επισκόπηση των πολιτικών λόγων	31
4.2 Συνοπτική παρουσίαση πολιτικών λόγων	43
Κεφάλαιο 5	46
Αποτελέσματα - Συζήτηση	46
Συμπεράσματα	50
Βιβλιογραφία	54
Ελληνόγλωσση	54
Ξενόγλωσση	56

Πολιτικοί Λόγοι.....58

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 Παρουσίαση των πολιτικών λόγων	43
--	----

Περίληψη

Ο πολιτικός λόγος αποτελεί ένα σύνολο γλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων, τα οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την τυπική γλώσσα και το ιδεολογικό υπόβαθρο του ομιλητή. Ένα από τα χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου είναι ότι αποτελεί μία γλώσσα επιρροής, καθώς ο στόχος της πολιτικής είναι δημιουργία στάσεων των πολιτών με βάση τα αξιακά πρότυπα και τις κυρίαρχες αξίες του εκάστοτε πολιτικού κόμματος. Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη των γλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων που διακρίνονται στον πολιτικό λόγο. Για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας επιλέχθηκε η μέθοδος της έρευνας περιεχομένου. Οι πολιτικοί λόγοι που μελετήθηκαν είχαν εκφωνηθεί στην ελληνική γλώσσα από Έλληνες πολιτικούς, Προέδρους κομμάτων που απαρτίζουν τη Βουλή και είχαν αναρτηθεί στο κοινωνικό δίκτυο YouTube. Μελετώντας 8 πολιτικούς λόγους, ως προς τα γλωσσικά τους στοιχεία διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιούνται τόσο σύντομες όσο και μακροσκελείς σε επίσημη και ανεπίσημη γλώσσα. Επίσης, οι πολιτικοί συχνά επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν λέξεις με ηθικό βάρος, αλλά και να αναδείξουν κινδύνους. Ως προς τα παραγλωσσικά στοιχεία των πολιτικών λόγων, οι εναλλαγές στην ένταση και τη χροιά της φωνής αποτέλεσαν τα κυριότερα στοιχεία που αξιοποιήθηκαν από τους ομιλητές, με στόχο να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των ακροατών σε συγκεκριμένα ζητήματα, να δώσουν έμφαση σε πληροφορίες, να εκφράσουν τη συναισθηματική τους κατάσταση, καθώς και για να αναδείξουν συγκρίσεις. Ο ρυθμός της ομιλίας στους πολιτικούς λόγους ήταν είτε γρήγορος είτε αργός, παραμένοντας συνήθως σταθερός. Όσον αφορά τις παύσεις και τους μη λεκτικούς ήχους, δεν χρησιμοποιήθηκαν ως μέσα για τη διαμόρφωση συζήτησης.

Λέξεις – κλειδιά: πολιτικός λόγος, γλωσσικά χαρακτηριστικά, παραγλωσσικά χαρακτηριστικά, επικοινωνία, πολιτική ομιλία, έρευνα περιεχομένου

Abstract

Political discourse is a combination of linguistic and paralinguistic elements, which are inextricably linked to the standard language and the ideological background of the speaker. One of the characteristics of political speech is that it is a language of influence, since the aim of politics is to create attitudes of citizens based on the value standards and dominant values of each political party. The aim of this master thesis is to highlight the linguistic and paralinguistic elements that distinguish political speech. The method of content research was chosen for the preparation of the master thesis. The studied political speeches were delivered in the Greek language by Greek politicians Presidents of parties that make up the Parliament and posted on the YouTube social network. By studying 8 political speeches, in terms of their linguistic elements, it was found that both short and long sentences mainly in formal and informal language are used. Also, politicians often choose to use words with moral weight, but also to highlight risks. As for the paralinguistic elements of political speeches, the changes in the volume and tone of the voice were the main elements used by the speakers, with the aim of attracting the listeners' interest in specific issues, emphasizing information, expressing their emotional state, as well as to draw comparisons. The rate of speech in political speeches was either fast or slow, usually remaining steady. As for pauses and non-verbal sounds, they were not used as tools to shape conversation.

Keywords: political discourse, linguistic features, paralinguistic features, communication, political speech, content research

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της ανάδειξης των βασικών χαρακτηριστικών που αποτελούν τον πολιτικό λόγο. Γενικότερα, ο λόγος αποτελεί την έκφραση του γλωσσικού συστήματος και θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία που συντελούν στη δημιουργία των ταυτοτήτων. Αυτό οφείλεται το γεγονός ότι μέσα από τον λόγο δίνεται η δυνατότητα στους ανθρώπους να μεταφέρουν τις ιδέες, αξίες και πεποιθήσεις τους, διαμορφώνοντας ταυτότητες με βάση της διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες και περιστάσεις στις οποίες πραγματοποιείται η επικοινωνία (Τζανάκη, 2023). Συμπεραίνεται λοιπόν ότι ο λόγος, θεωρείται ως ένα διαχρονικό αντικείμενο μελέτης, καθώς μέσα από την ανάλυση του λόγου αποτυπώνονται τα μέσα λεκτικής επικοινωνίας και κατ' επέκταση ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνονται τα αξιακά συστήματα και διαφορετικά ιδεολογικά πλαίσια.

Ο πολιτικός λόγος χρησιμοποιείται στην πολιτική, έχοντας την ιδιαιτερότητα να αποτελεί ένα από τα κυρίαρχα στοιχεία στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η πολιτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνική ζωή (π.χ. οι αποφάσεις που λαμβάνονται επηρεάζουν την κοινωνική ευημερία των πολιτών). Επομένως, ο πολιτικός λόγος μπορεί να χαρακτηριστεί ως συνδεδετικός κρίκος μεταξύ πολιτικής και επικοινωνίας με τους πολίτες. Ουσιαστικά, ο πολιτικός λόγος συμβάλλει στην αλληλεπίδραση μεταξύ πολιτικού και πολίτη και χρησιμοποιείται από το πολιτικό πρόσωπο ως μέσο για την μεταφορά στρατηγικών, την ανάδειξη των στόχων και του περιεχομένου της πολιτικής, καθώς επίσης και ως μέσο προσέλευσης των πολιτών (Πασχαλίδης, 2017).

Γενικότερα, ο λόγος αποτελεί το βασικό στοιχείο της επικοινωνίας και μπορεί να είναι είτε προφορικός είτε γραπτός. Κατά την πραγματοποίηση μίας επικοινωνίας, ο ομιλητής χρησιμοποιεί τόσο τα γλωσσικά όσο και παραγλωσσικά στοιχεία. Τα γλωσσικά στοιχεία σχετίζονται με τις λέξεις που χρησιμοποιεί ο ομιλητής για να μεταδώσει το μήνυμα στους ακροατές. Όπως αναφέρουν οι Guyer και συν. (2021), τα παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας συμβάλλουν στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης του ομιλητή, ενώ επίσης αυξάνεται η δυνατότητα της πειθούς. Επιπλέον, έχει καταγραφεί ότι τα παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες όπως είναι ενδεικτικά, το φύλο του ομιλητή,

η ηλικία, το πολιτισμικό του υπόβαθρο, το μορφωτικό επίπεδο, κ.α. Πέρα από τα ατομικά χαρακτηριστικά του ομιλητή, στους παράγοντες που επηρεάζουν τα παραγλωσσικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια μίας ομιλίας, σε αυτά περιλαμβάνονται η χρονική στιγμή και ο τόπος που πραγματοποιείται η ομιλία. Για παράδειγμα, διαφορετικά στοιχεία θα χρησιμοποιήσει ένας ομιλητής σε μία συζήτηση που πραγματοποιείται σε ένα χώρο ψυχαγωγίας και διαφορετικά στοιχεία θα χρησιμοποιήσει το ίδιο άτομο σε ένα επαγγελματικό ραντεβού (Hill, 2021).

Επιπρόσθετα, η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχει ως αποτέλεσμα να μεταβληθεί και ο τρόπος αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων σε διάφορα επίπεδα (π.χ. επαγγελματική επικοινωνία, διαπροσωπικές σχέσεις). Αυτό βέβαια έχει συντελέσει, ώστε να μεταβληθεί και η αλληλεπίδραση μεταξύ πολιτών και πολιτικών και κατά συνέπεια ο πολιτικός λόγος να χρειάζεται να εξελίσσεται ώστε να γίνεται πιο κατανοητός από τους ανθρώπους και να μεταφέρονται τα μηνύματα που επιθυμούν οι ομιλητές. Για παράδειγμα, η ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη νέων τρόπων αλληλεπίδρασης μεταξύ πολιτικών και πολιτών, η οποία είναι συνυφασμένη με την υιοθέτηση ενός προσιτού τρόπου επικοινωνίας ώστε οι πληροφορίες που αναφέρονται σε άμεσο πλέον χρόνο να γίνονται εύκολα κατανοητές (Perfetti & Ponziano, 2020).

Με βάση τα παραπάνω, θεωρείται σκόπιμο να διερευνηθεί κατά πόσο τα παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας επιδρούν στον πολιτικό λόγο και πώς αυτός χρησιμοποιείται ως μέσο επικοινωνίας μεταξύ πολιτικών και πολιτών.

Όσον αφορά την δομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αποτελείται από πέντε επιμέρους κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφονται τα γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας. Αρχικά, αποτυπώνονται τα είδη της επικοινωνίας και εν συνεχεία τα γλωσσικά και παραγλωσσικά τους στοιχεία. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο πολιτικός λόγος. Το εν λόγω κεφάλαιο αποτελείται από τρεις ενότητες, στις οποίες προσδιορίζεται ο πολιτικός λόγος, αναγράφονται τα χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου, καθώς επίσης και η χρησιμοποίηση του πολιτικού λόγου ως μέσο επικοινωνίας. Στο τρίτο κεφάλαιο αποτυπώνεται ο σκοπός της διπλωματικής εργασίας, ενώ αναπτύσσεται το μεθοδολογικό πλαίσιο για την συλλογή, την καταγραφή και την ερμηνεία των

πληροφοριών. Πιο συγκεκριμένα, στις ενότητες του παρόντος κεφαλαίου, αποτυπώνεται ο σκοπός της μελέτης και οι επιμέρους στόχοι, περιγράφεται το είδος της έρευνας, αναπτύσσεται η ερευνητική διαδικασία, παρουσιάζεται το εργαλείο της έρευνας, ενώ επίσης αναγράφονται και οι περιορισμοί της έρευνας. Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται τα γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία των πολιτικών λόγων που μελετήθηκαν. Πρωτίστως, πραγματοποιείται επισκόπηση των πολιτικών λόγων και στη συνέχεια η συνοπτική τους παρουσίαση. Στο πέμπτο κεφάλαιο περιγράφονται τα αποτελέσματα από την ερμηνεία των πολιτικών λόγων, ενώ η διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται με την παράταση των συμπερασμάτων.

Κεφάλαιο 1

Τα γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας

1.1 Τα είδη της επικοινωνίας

Η λέξη επικοινωνία έχει τη ρίζα της στη λέξη κοινωνώ που σημαίνει να μοιράζεσαι, να ενώνεις, να έχεις κοινά πράγματα. Προτού αναφερθούμε στα είδη της επικοινωνίας θα δοθεί ο ορισμός της. Η επικοινωνία ορίζεται ως η αποστολή μηνυμάτων ή πληροφοριών από ένα άτομο που ορίζεται ως πομπός προς ένα άτομο που αποτελεί τον δέκτη και αντίστροφα. Η αποστολή των μηνυμάτων και πληροφοριών πραγματοποιείται μέσα από ένα κοινό σύστημα που περιέχει σύμβολα, σήματα και τρόπους συμπεριφοράς. Για τον προσδιορισμό της επικοινωνίας έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί. Ένας ακόμη ορισμός που αναφέρεται στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας προήλθε από τον Gerber, βάσει του οποίου η επικοινωνία αποτελεί την κοινωνική αλληλεπίδραση μέσα από την ανταλλαγή μηνυμάτων (Ασπρίδης κ. συν., 2018).

Ακόμη, σύμφωνα με τους Newstom και Davis, η επικοινωνία ορίζεται ως η μεταφορά πληροφοριών από ένα άτομο προς ένα άλλο και αποτελεί ένα τρόπο προσέγγισης των άλλων ανθρώπων μέσα από την μεταφορά ιδεών, συναισθημάτων, σκέψεων, γεγονότων και αξιών (Sharma, 2017).

Η επικοινωνία αποτελεί μία πράξη αλληλεπίδρασης και καθορίζει το είδος των σχέσεων που δημιουργεί ένα άτομο με τον ίδιο τον εαυτό του, αλλά και με τον κοινωνικό του περίγυρο. Η επικοινωνία μπορεί να είναι καθημερινή, επίσημη, απλή ή πολύπλοκη, αναγκαία ή αναπόφευκτη, κ.λπ. Η επικοινωνία είναι απολύτως σημαντική μέσα σε μία κοινωνία, καθώς ταυτίζεται με την ανθρώπινη ύπαρξη και χωρίς αυτήν η διαβίωση του ανθρώπου στην κοινωνία θα ήταν εξαιρετικά δύσκολη έως και αδύνατη. Καθίσταται σαφές, λοιπόν, ότι η επικοινωνία αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό της κοινωνικής συμβίωσης και της δημιουργικότητας των ανθρώπων. Με βάση τους ορισμούς που δόθηκαν παρατηρείται ότι χάρη στην επικοινωνία οι άνθρωποι μπορούν να ανταλλάσσουν απόψεις, πληροφορίες, ιδέες και συναισθήματα.

Ακόμη, στα βασικά γνωρίσματα της επικοινωνίας περιλαμβάνεται και το γεγονός ότι έχει αμφίδρομο χαρακτήρα (Aruma, 2018).

Τα είδη της επικοινωνίας διακρίνονται ανάλογα με το κριτήριο με το οποίο εξετάζονται. Γενικότερα, η επικοινωνία διακρίνεται σε άμεση ή έμμεση, σε τυπική και άτυπη, ή σε λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία.

Στην πρώτη περίπτωση, η άμεση επικοινωνία πραγματοποιείται απευθείας από τον αποστολέα στον παραλήπτη του μηνύματος, χωρίς να απαιτείται διαμεσολάβηση κάποιου τρίτου προσώπου. Αντιθέτως, στην έμμεση επικοινωνία υπάρχει ένα τρίτο άτομο το οποίο μεταφέρει το μήνυμα. Αναφέρεται ότι το άτομο που λειτουργεί ως ενδιάμεσο έχει δύο ρόλους προκειμένου η επικοινωνία να είναι αποτελεσματική. Για τον παραλήπτη του μηνύματος, λειτουργεί ως αποστολέας, ενώ για το άτομο που στέλνει το αρχικό μήνυμα ο ενδιάμεσος αποτελεί τον παραλήπτη του. Ο ενδιάμεσος διαδραματίζει ταυτόχρονα τον ρόλο του αποστολέα και του δέκτη της πληροφορίας.

Αναφορικά με την τυπική και άτυπη επικοινωνία, στην πρώτη περίπτωση διεξάγεται με βάση μία ιεραρχία ή τυπικούς κανόνες. Για παράδειγμα, η τυπική επικοινωνία αναπτύσσεται σε μεγάλο βαθμό για την μεταφορά πληροφοριών εντός οργανισμών, μεταξύ φορέων, κ.λπ. Από την άλλη πλευρά, στην άτυπη επικοινωνία δεν λαμβάνονται υπόψη οι ιεραρχικές δομές ούτε υπάρχουν προκαθορισμένες σχέσεις μεταξύ των μελών (Rahmat, 2023).

Τέλος αναφέρεται η διάκριση μεταξύ λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας. Όπως συμπεραίνεται και από το είδος της επικοινωνίας ο όρος λεκτική σημαίνει ότι η επικοινωνία επιτυγχάνεται μέσω του γλωσσικού κώδικα, ενώ η μη λεκτική επικοινωνία χρησιμοποιεί στοιχεία του περιβάλλοντος και όχι την ομιλία ή τον γραπτό λόγο μεταξύ αποστολέα και παραλήπτη του μηνύματος.

Η λεκτική επικοινωνία διακρίνεται σε γραπτή και προφορική επικοινωνία. Στην πρώτη περίπτωση αναφερόμαστε σε επικοινωνία που πραγματοποιείται μέσα από έγγραφα, επιστολές, κ.λπ., ενώ η προφορική επικοινωνία αναφέρεται στην μεταφορά μηνυμάτων μέσα από την ομιλία, όπως για παράδειγμα η επικοινωνία μέσω τηλεφωνικής κλήσης, οι συζητήσεις, κ.α. Η γραπτή επικοινωνία είναι περιεκτική και έχει σαφές περιεχόμενο. Επιπλέον παρουσιάζει ένα κύρος, ενώ το μήνυμα που μεταφέρεται διακρίνεται από μονιμότητα καθώς παραμένει αμετάβλητο στο χρόνο. Η

γραφτή επικοινωνία δεν αποτελεί μία ευέλικτη μορφή επικοινωνίας, ενώ επίσης το μήνυμα που μεταφέρεται δεν μπορεί να συνδυαστεί με μη λεκτικά στοιχεία. Σε αντίθεση με την προφορική επικοινωνία, η αναπληροφόρηση στην γραπτή επικοινωνία είναι καθυστερημένη έως και ανύπαρκτη. Στα χαρακτηριστικά της προφορικής επικοινωνίας, περιλαμβάνονται: το γεγονός ότι είναι άμεση και πραγματοποιείται με μεγαλύτερη ταχύτητα, είναι στιγμιαία, προάγει την άμεση εναλλαγή των εμπλεκόμενων από ρόλο αποστολέα μηνύματος σε παραλήπτη, προσαρμόζεται στις ανάγκες των μελών, κινεί το ενδιαφέρον άλλων ατόμων, ενώ επίσης είναι δύσκολη ως προς την αρχειοθέτηση των συζητήσεων (Andreev, 2024; Wahyuni, 2017).

Όσον αφορά την μη λεκτική επικοινωνία, θα πρέπει να υπάρχει οπτική επαφή μεταξύ του αποστολέα και του παραλήπτη του μηνύματος. Σημειώνεται ότι πολλές φορές η μη λεκτική επικοινωνία χρησιμοποιείται συνδυαστικά με την λεκτική επικοινωνία για την καλύτερη μεταφορά του μηνύματος και την κατανόηση των πληροφοριών (π.χ. η πραγματοποίηση μίας χειρονομίας). Γενικότερα, η μη λεκτική επικοινωνία αποκαλείται και ως η γλώσσα του σώματος και περιλαμβάνει τις κινήσεις που πραγματοποιεί ένα άτομο με το σώμα του ενώ μιλά, τη στάση του σώματός του, τις κινήσεις των χεριών του, καθώς και τις εκφράσεις του προσώπου του (Hall et al., 2019).

1.2 Γλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας

Η γλωσσική επικοινωνία περιλαμβάνει τόσο την γραπτή όσο και την προφορική επικοινωνία. Επομένως, τα γλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας περιλαμβάνουν διάφορα μέσα και εργαλεία που χρησιμοποιούνται στο λόγο προκειμένου ένα άτομο να μεταδώσει ένα μήνυμα και να επικοινωνήσει με άλλους ανθρώπους. Τα γλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας στοιχεία περιλαμβάνουν: το λεξιλόγιο - σημασιολογία, τη γραμματική, τη συντακτική δομή, την πραγματολογία, τον προφορικό λόγο και την κοινωνιογλωσσολογία.

Συνοπτικά, αναφέρεται ότι το λεξιλόγιο εντάσσεται στη σημασιολογία. Πρόκειται για τον τρόπο που οι λέξεις αποκτούν νόημα, ερμηνεύονται από τους

ομιλητές, δημιουργώντας φράσεις και προτάσεις. Οι κανόνες της γραμματικής διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ερμηνεία της σημασίας των προτάσεων, καθώς συνδέονται με τη σωστή μορφολογία και τη δομή των προτάσεων (Lightfoot et al., 2014). Η συντακτική δομή προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι συνδυάζουν τις λέξεις για να σχηματίσουν προτάσεις και φράσεις. Η πραγματολογία μελετά το γλωσσικό προϊόν με βάση τα νοήματα και τις σημασίες που λαμβάνουν τα εκφωνήματα με βάση το χρόνο, το χώρο, το ρόλο των ομιλητών και την κοινωνική τους θέση. Ουσιαστικά, στην πραγματολογία η γλώσσα εξετάζεται ως πράξη που επιτελείται από κάποιον ομιλητή και επηρεάζει τους συνομιλητές. Ο προφορικός λόγος σχετίζεται με τον τρόπο που προφέρονται οι λέξεις και οι ήχοι σε μια γλώσσα. Σημειώνεται ότι ο προφορικός λόγος χρησιμοποιείται καθημερινά και σε διάφορες περιστάσεις όπως στην επικοινωνία στο σχολείο, στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο, ή ακόμα και μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή και τηλεφώνου. Τέλος, η κοινωνιογλωσσολογία αποτελεί έναν σχετικά νέο τομέα της γλωσσολογίας και μελετά την επίδραση της κοινωνικής θέσης και της κοινωνικής δομής στη διαμόρφωση της γλώσσας και της επικοινωνίας (Χατζησαββίδης & Χατζησαββίδου, 2014).

1.3 Παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας

Η έννοια παραγλωσσικά στοιχεία επινοήθηκε το 1940, προσδιορίζοντας όχι μόνο τη λεκτική αλλά και την μη λεκτική επικοινωνία. Τα παραγλωσσικά στοιχεία βοηθούν ώστε τα άτομα να κατανοούν την ουσία της συνομιλίας (Temirova, 2020). Η παραγλωσσική επικοινωνία προσδιορίζει τα μη λεκτικά σημεία του λόγου, τα οποία χρησιμοποιούνται προκειμένου ο ομιλητής να μεταφέρει το νόημα, να προσδώσει το συναίσθημα, καθώς και να αναδείξει τις προθέσεις του, πέρα από την χρήση των απλών λέξεων. Στα στοιχεία της παραγλωσσικής επικοινωνίας περιλαμβάνονται ο ρυθμός της ομιλίας, οι παύσεις στο λόγο, ο επιτονισμός και η ένταση της φωνής, η έμφαση σε λέξεις, καθώς, επίσης, και η χρήση μη λεκτικών ήχων (Μπίκος, 2014; Rietveld & Gussenhoven, 1987). Στη συνέχεια της παρούσας ενότητας, πραγματοποιείται μία σύντομη αναφορά για τη χρήση των παραγλωσσικών στοιχείων της επικοινωνίας.

Ο ρυθμός της ομιλίας αναφέρεται στην ταχύτητα με την οποία μιλάει ένα άτομο, μέσα από την οποία μπορεί να μεταφέρει διαφορετικά συναισθήματα και στάσεις. Χαρακτηριστικά, αναφέρεται ότι η γρήγορη ομιλία μπορεί να υποδηλώνει τον ενθουσιασμό του ομιλητή ή ότι πρόκειται για κάποια επείγουσα ανάγκη, ενώ η πιο αργή ομιλία μπορεί να σχετίζεται με την ύπαρξη ηρεμίας ή την ανάγκη του ομιλητή να παραμείνει διαυγής. Ουσιαστικά, ο ρυθμός της ομιλίας αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο της παραγωγιστικής επικοινωνίας, δεδομένου ότι μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο οι ακροατές θα αντιληφθούν ένα μήνυμα (Guyer et al., 2021). Ακολουθώς, παρουσιάζονται ορισμένα παραδείγματα σχετικά με τους διαφορετικούς ρυθμούς ομιλίας που δύνανται να χρησιμοποιηθούν σε μία επικοινωνία.

Η γρήγορη ομιλία συχνά υποδηλώνει ότι ο ομιλητής επιδιώκει να μεταφέρει ένα πλήθος πληροφοριών σε σύντομο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, ένας γρήγορος ρυθμός ομιλίας μπορεί να σημαίνει ότι ο ομιλητής αισθάνεται ενθουσιασμό ή ακόμη και ότι υπάρχει άγχος. Κατά τη διάρκεια της ομιλίας, ένα παράδειγμα που υποδηλώνει ότι γίνεται με γρήγορο ρυθμό είναι όταν ο ομιλητής αναφέρει: «θα πρέπει να βιαστούμε γιατί ο χρόνος μας τελειώνει». Από την άλλη πλευρά, υπάρχει η αργή ομιλία η οποία συνήθως συνδέεται με την ήρεμη κατάσταση που βρίσκεται ο ομιλητής, ή και από το γεγονός ότι επιδιώκει να δώσει έμφαση στις πληροφορίες. Επίσης, η αργή ομιλία υποδηλώνει ότι ο ομιλητής σκέφτεται ταυτόχρονα ή προσπαθεί να καταστήσει πιο κατανοητές για τους ακροατές τις πληροφορίες που μεταφέρει. Ως ενδεικτικό παράδειγμα αργής ομιλίας αναφέρεται η φράση: «στο σημείο αυτό θα πρέπει να δούμε προσεκτικά ότι ...». Ο ρυθμός ομιλίας πέρα από γρήγορος ή αργός, μπορεί να είναι μεταβαλλόμενος. Η μεταβολή στο ρυθμό της ομιλίας κατά την μεταφορά ενός μηνύματος είναι πιθανό να υποδηλώνει εναλλαγές των συναισθημάτων του ομιλητή ή την αλλαγή της έντασης (Guyer et al., 2021).

Οι παύσεις κατά τη διάρκεια της ομιλίας χρησιμοποιούνται συνήθως για να τονίσουν ορισμένα σημεία ενός μηνύματος, ή ακόμη και για να δημιουργήσουν προσμονή για τον ακροατή, ή/και να υποδείξουν τη συναισθηματική κατάσταση που βρίσκεται ο ομιλητής. Διαπιστώνεται λοιπόν, ότι πρόκειται για ένα σημαντικό παραγωγιστικό στοιχείο της επικοινωνίας. Οι συνηθέστερες ενδείξεις παύσεων κατά τη διάρκεια μίας ομιλίας είναι οι εξής:

- Ο ομιλητής επιδιώκει να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένες πληροφορίες (π.χ. μία λέξη, φράση, κ.λπ.).
- Ο ομιλητής πραγματοποιεί παύσεις σε σημεία που θεωρεί ότι θα πρέπει να σκεφτεί ο ακροατής. Στην προκειμένη περίπτωση το περιεχόμενο της ομιλίας γίνεται πιο προσεκτικό, ενώ υπάρχει και αλληλεπίδραση μεταξύ ομιλητή και ακροατή.
- Αξιοποίηση των παύσεων στο λόγο με στόχο να δημιουργηθεί αίσθημα προσδοκίας και αύξησης του ενδιαφέροντος από τον ακροατή.
- Ο ομιλητής πραγματοποιεί παύσεις με στόχο να εκφράσει τα συναισθήματά του. Για παράδειγμα, μία παύση ίσως να υποδηλώνει συναισθήματα όπως αμηχανία, αβεβαιότητα ή συγκίνηση.
- Μία παύση στην ομιλία μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον ομιλητή με στόχο τον έλεγχο του ρυθμού της συζήτησης. Γενικότερα, οι παύσεις μπορούν να δώσουν στον ομιλητή χρόνο να προσαρμόσει τον ρυθμό της ομιλίας και να διασφαλίσει ότι το μήνυμα μεταδίδεται με σαφήνεια.

Ο επιτονισμός προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο εκφωνείται μία ομιλία και σχετίζεται με τις εναλλαγές του τόνου ή/και της χροιάς της φωνής κατά τη διάρκεια της ομιλίας. Η άνοδος και η πτώση του τόνου όπως επίσης και η αλλαγή στο χρωματισμό της φωνής κατά τη διάρκεια της ομιλίας, μπορούν να αλλάξουν το νόημα μιας πρότασης. Πέρα από τον προσδιορισμό του νοήματος, ως παραγλωσσικό στοιχείο της επικοινωνίας, ο επιτονισμός βοηθά τον ομιλητή να μεταδώσει τα συναισθήματα και τις προθέσεις του. Για παράδειγμα, μέσω του επιτονισμού, οι ομιλητές έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν διαφορετικά συναισθήματα όπως ευτυχία, λύπη, έκπληξη, ενόχληση, θυμό κ.λπ. Στη συνέχεια, αναφέρονται ορισμένα παραδείγματα του επιτονισμού που μπορούν να αλλάξουν τη σημασία των λέξεων και να προσδώσουν διαφορετικό τόνο σε μια συνομιλία.

Αρχικά, ο επιτονισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δείξει ότι μια φράση αποτελεί ερώτηση. Συνήθως, κατά την ολοκλήρωση της φράσης, ο τόνος της φωνής γίνεται υψηλότερος. Για παράδειγμα, στη φράση «θα πάμε βόλτα» η άνοδος του τόνου της φωνής στη λέξη βόλτα μεταβάλλει τη φράση σε ερωτηματική. Επίσης, ο επιτονισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να τονιστούν συγκεκριμένες λέξεις ή φράσεις, υποδηλώνοντας τη σημαντικότητά τους. Η χρήση του επιτονισμού κατά τη διάρκεια μίας ομιλίας συμβάλλει ώστε να αποτυπώνεται η πρόθεση ή η

στάση του ομιλητή (π.χ. η φράση «είπα όχι», όταν αυξάνεται η ένταση της φωνής στο όχι, αποδίδει την πρόθεση του ομιλητή). Τέλος, η αλλαγή στον τόνο της φωνής μπορεί να υποδηλώνει και τη συναισθηματική κατάσταση του ομιλητή. Στην προκειμένη περίπτωση, ο τόνος της φωνής μπορεί να δηλώνει διαφορετικά συναισθήματα ανάλογα με το εάν είναι υψηλός ή χαμηλός. Η υψηλή τονικότητα συνήθως υποδηλώνει ενθουσιασμό, χαρά και έκπληξη για τον ομιλητή, ενώ η χαμηλή τονικότητα αποτυπώνει την υψηλή συγκέντρωση ή την ύπαρξη αρνητικών συναισθημάτων. Επιπλέον, η ομιλία μέσα από μία σταθερή χροιά σε μεσαίο τόνο, είναι πιθανό να συνδέεται με μία ουδέτερη στάση από την πλευρά του ομιλητή ως προς το περιεχόμενο της συζήτησης (Levis, 2012; Peng, 2016).

Ένα ακόμη παραγωγικό στοιχείο της επικοινωνίας είναι η έμφαση. Συνήθως η έμφαση αποτυπώνεται μέσα από την ένταση της φωνής και επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ένα μήνυμα γίνεται αντιληπτό από τους ακροατές. Η χρήση της έμφασης σε λέξεις και φράσεις μπορεί να προσδώσει διαφορετικά συναισθήματα ή να αλλάξει τη σημασία τους. Η έμφαση σε συγκεκριμένες λέξεις ή φράσεις έχει ως στόχο να τραβήξει την προσοχή του ακροατή σε σημαντικά σημεία του μηνύματος. Δύο επιπλέον λόγοι που ένας ομιλητής επιλέγει να δώσει έμφαση σε λέξεις ή φράσεις είναι η πραγματοποίηση συγκρίσεων και η ανάδειξη αντιθέσεων. Η χρήση έμφασης μπορεί να συμβάλλει στη σύγκριση μεταξύ δύο πραγμάτων, τονίζοντας το ένα μετά το άλλο (π.χ. το καλύτερο μέρος για φαγητό είναι και το καλύτερο φαγητό ...). Ως προς τις αντιθέσεις, η έμφαση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να τονιστούν αντιθέσεις σε μια φράση, δίνοντας έμφαση στις διαφορές (π.χ. Δεν το λες απλά καλό, αλλά εξαιρετικό) (Levis, 2012; Peng, 2016).

Όσον αφορά τους μη λεκτικούς ήχους, αποτελούν παραγωγικά στοιχεία που συνοδεύουν τον προφορικό λόγο και συμβάλλουν στην επικοινωνία. Οι μη λεκτικοί ήχοι δεν αποτελούν λέξεις, αλλά χρησιμοποιούνται για να μεταφέρουν τα συναισθήματα που βιώνει ο ομιλητής, καθώς και τις στάσεις ή αντιδράσεις του στο περιεχόμενο της συζήτησης. Ορισμένα παραδείγματα μη λεκτικών ήχων που χρησιμοποιούνται συχνά στην επικοινωνία είναι: α) το γέλιο, το οποίο υποδηλώνει τη χαρά ή ακόμα και την ειρωνική στάση του ομιλητή, β) ο αναστεναγμός, ο οποίος υποδηλώνει ανακούφιση, κούραση ή απογοήτευση, γ) ο βήχας, ο οποίος συνήθως μεταφράζεται ως νευρική ή αμηχανία του ομιλητή και δ) το μουρμουρητό, το

οποίο μπορεί να υποδηλώνει δυσαρέσκεια ή/και ανυπομονησία (Grillo & Enesi, 2022).

Συνοψίζοντας, η χρήση παραγλωσσικών στοιχείων στην επικοινωνία είναι σημαντική για την πλήρη κατανόηση του πλαισίου που διακρίνει μία συνομιλία και μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτό και ερμηνεύεται ένα μήνυμα από τους ακροατές.

Κεφάλαιο 2

Ο πολιτικός λόγος

2.1 Ο προσδιορισμός του πολιτικού λόγου

Η γλώσσα της πολιτικής χαρακτηρίζεται και ως γλώσσα της εξουσίας. Μέσω αυτής προσδιορίζονται οι κυρίαρχες αξίες μίας κοινωνίας, και οι ανάγκες/ στάσεις των ομιλητών σε μία δεδομένη χρονική στιγμή. Ο Lasswell (1949) δήλωσε ότι η γλώσσα της πολιτικής αποτελεί μία γλώσσα επιρροής, μέσα από την οποία επιδιώκεται να υπάρξει αντίκτυπος στους ανθρώπους. Ο πολιτικός λόγος θεωρείται ως μία σύνθετη ανθρώπινη δραστηριότητα καθώς επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες όπως ο πολιτισμός και το κοινό στο οποίο απευθύνεται (Alduhaim, 2019). Ο πολιτικός λόγος προσδιορίζεται ως ένας τρόπος χρήσης της γλώσσας μέσω δημόσιας επικοινωνίας, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί στην τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τις εφημερίδες, σε προεκλογικές ομιλίες, κοινοβουλευτικές συζητήσεις, κ.λπ. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στον πολιτικό λόγο μεταφέρουν μία δυναμική με απώτερο σκοπό την πρόκληση αντίδρασης από το κοινό (Alduhaim, 2019).

Ο πολιτικός λόγος διακρίνεται από ένα σύνολο γλωσσικών στοιχείων τα οποία καθορίζονται από την τυπική γλώσσα, τη γεωγραφική ποικιλότητα και το ιδεολογικό υπόβαθρο του ομιλητή. Ο σύγχρονος πολιτικός λόγος είναι μια ειδική μορφή λόγου, καθώς περιέχει νέες λέξεις, ιδιωματισμούς, περιττές εκφράσεις, ενώ επίσης περιλαμβάνει στοιχεία τα οποία επηρεάζουν την πολιτική ζωή των ανθρώπων και έχει συναισθηματικό αντίκτυπο στον αποδέκτη. Η επικοινωνία στον πολιτικό λόγο επιτυγχάνεται με τη χρήση στοιχείων ομιλίας, όπως για παράδειγμα η ομιλία με τη χρήση αντωνυμιών σε πρώτο πρόσωπο, οι ερωτηματικές εκφράσεις και εντολές, τα ρήματα που εκφράζουν συναισθήματα και σκέψεις από τον ομιλητή (Δεληγκιαούρη, 2012). Γενικότερα, ο πολιτικός λόγος προσδιορίζεται ως ένας εκλεπτυσμένος και ισχυρός λόγος, ο οποίος είναι πλούσιος σε πολιτιστικά και ιδεολογικά στοιχεία. Στα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου περιλαμβάνεται η χρήση της ρητορικής γλώσσας, η οποία σύμφωνα με τους μελετητές χρησιμοποιείται ως μία τεχνική

πειθούς και χειραγώγησης του κοινού να αποδεχθούν ή/και να προβούν σε συγκεκριμένες πολιτικές αποφάσεις. Για τον λόγο αυτό, ο πολιτικός λόγος χαρακτηρίζεται και ως εξουσιαστικός λόγος (Alduhaim, 2019).

Τα θέματα πολιτικού λόγου ως επί το πλείστον περιλαμβάνουν οικονομικά και αναπτυξιακά θέματα, ζητήματα που σχετίζονται με την κοινωνία, καθώς, επίσης, και πολιτικά ζητήματα, όπως χαρακτηριστικά είναι ο σχολιασμός των κυβερνητικών αποφάσεων/επιλογών, οι προτάσεις αντιπολίτευσης, προτάσεις για το μέλλον κ.λπ. Στην προκειμένη περίπτωση, ο πολιτικός λόγος προσδιορίζεται ως θεματικός. Αναφέρεται ότι ο θεματικός πολιτικός λόγος μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε σε επίπεδο πολιτικής είτε στην καθημερινότητα των ανθρώπων χωρίς να είναι απαραίτητο να είναι πολιτικό πρόσωπο. Από την άλλη πλευρά, ο πολιτικός λόγος διακρίνεται με βάση εάν ο λόγος εκφράζεται από άτομα που έχουν νομιμοποιηθεί θεσμικά να τον εκφράσουν (π.χ. άτομα της πολιτικής ηγεσίας) (Τζανάκη, 2023).

Ένα ακόμη κριτήριο που διακρίνει τον πολιτικό λόγο είναι η δυναμική του να αναπτύσσει ιδεολογικές και πολιτικές κοινότητες. Στην προκειμένη περίπτωση, ο πολιτικός λόγος μπορεί να είναι εσωτερικός, ο οποίος σχετίζεται με διαλόγους που πραγματοποιούνται μεταξύ πολιτικών προσώπων για αμιγώς πολιτικά ζητήματα, ή εξωτερικός όπου η ομιλία αναπτύσσεται μεταξύ πολιτικού και απλών πολιτών (Μπασλής, 2000).

2.2 Τα χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου

Τα κριτήρια που εφαρμόζονται προκειμένου ο πολιτικός λόγος να διακρίνεται από άλλες μορφές λόγου σχετίζονται με το θέμα που αναπτύσσεται στην ομιλία, το κοινό στο οποίο απευθύνεται, το μέσο που χρησιμοποιείται για την μεταφορά του λόγου, τα στοιχεία γλωσσικής επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται από τον ομιλητή, καθώς επίσης και οι προθέσεις του ομιλητή. Ο πολιτικός λόγος συνδυάζει στοιχεία του γραπτού και του προφορικού λόγου (Τζανάκη, 2023).

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου είναι ότι παρουσιάζει μία αγωνιστική διάθεση από την πλευρά του ομιλητή. Ουσιαστικά, ο πολιτικός λόγος στηρίζεται στην ανταγωνιστικότητα, όπως χαρακτηριστικά είναι η

συνεχής διαμάχη μεταξύ πολιτικών κομμάτων (εξουσία και αντιπολίτευση). Η ανταγωνιστικότητα του πολιτικού λόγου διακρίνεται κυρίως σε κοινοβουλευτικές συζητήσεις και προεκλογικές περιόδους. Το δεύτερο χαρακτηριστικό του πολιτικού λόγου είναι ο ιδεολογικός χαρακτήρας του, ο οποίος αντιπροσωπεύει ένα σύνολο από πεποιθήσεις, αξίες, κοινωνικές αναπαραστάσεις, κανόνες και ενδιαφέροντα (Kenzhekanova, 2015). Επισημαίνεται ότι τα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν τον πολιτικό λόγο, συνδέονται με την πολιτική κουλτούρα κάθε κράτους. Ακόμη, ο πολιτικός λόγος περιλαμβάνει στοιχεία επιθετικότητας. Αυτό παρατηρείται συνήθως στις αντιπαραθέσεις που δημιουργούνται μεταξύ των πολιτικών κομμάτων. Στην προκειμένη περίπτωση, ο πολιτικός λόγος μπορεί να είναι σκληρός, να έχει κατηγορητική διάθεση, να μεταφέρει αμφιβολίες και να εγείρει ζητήματα σχετικά με την αλήθεια των πολιτικών μηνυμάτων (Prifti, 2017). Στα χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου περιλαμβάνεται και το θεατρικό στοιχείο, το οποίο είναι συνδεδεμένο με την εικόνα του πολιτικού προσώπου. Μέσα από τον πολιτικό λόγο ο ομιλητής επιδιώκει να κερδίσει τις εντυπώσεις και το «χειροκρότημα» από το κοινό (Kenzhekanova, 2015). Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι ο πολιτικός λόγος φέρνει στοιχεία και προπαγανδιστικού λόγου. Στην προκειμένη περίπτωση ο πολιτικός λόγος ταυτίζεται με τις αξιολογικές κρίσεις του ομιλητή. Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται έχουν ως στόχο να επηρεάσουν τους αποδέκτες του μηνύματος, να μεταβάλουν τις ιδεολογικές του αντιλήψεις προς όφελος των πολιτικών και να ωθήσουν τα ακροατήρια προς την πραγματοποίηση των επιδιωκόμενων πολιτικών συμπεριφορών (Τζανάκη, 2023).

Σύμφωνα με την Prifti (2017), τα χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με το φύλο του ομιλητή, κάτι βέβαια που συμβαίνει συνήθως και στον καθημερινό λόγο των πολιτών. Για παράδειγμα, ο πολιτικός λόγος ενός άνδρα παρουσιάζεται περισσότερο αποφασιστικός, πειστικός και απειλητικός. Από την άλλη πλευρά, ο πολιτικός λόγος από γυναίκες διακρίνεται σε μεγαλύτερο βαθμό από χρήση συναισθηματικών στοιχείων και συναισθηματικές εκφράσεις.

Συνοπτικά, τα κυριότερα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τον πολιτικό λόγο είναι τα ακόλουθα (Amaglobeli, 2017; Μανικάρου, 2014; Prifti, 2017):

- Λεκτικός πληθωρισμός, επανάληψη λέξεων και κατάχρηση σε συνώνυμες λέξεις.

- Κωδικοποιημένη γλώσσα (ξύλινη).
- Χρησιμοποίηση ρητορικής γλώσσας και θεωριών.
- Χρησιμοποίηση καταφατικών προτάσεων, ενώ συχνά απουσιάζουν τα αρνητικά μόρια στον λόγο.
- Διατυπώσεις σε καταστάσεις- ζητήματα που προκαλούν θαυμασμό, καθώς επίσης και δεοντολογικές διατυπώσεις (π.χ. αναφορές που σχετίζονται με τη δέσμευση, το «πρέπει», κ.α.).
- Διατύπωση υποσχέσεων.
- Απόδοση μηνυμάτων τα οποία μπορεί να διακρίνονται από ασάφεια, να μην υπάρχει συνοχή, ή ακόμη και να διαστρεβλώνεται η σημασία των λέξεων.
- Χρήση λέξεων και εκφράσεων με ηθικό βάρος, όπως για παράδειγμα οι λέξεις πατρίδα, λαός, έθνος, κ.α. (αξιολογικός λόγος).
- Χρησιμοποίηση στοιχείων εκφοβισμού, όπως η κινδυνολογία.
- Δημιουργία συναισθηματικής φόρτισης του κοινού.
- Σε γραμματικό και συντακτικό επίπεδο, στον πολιτικό λόγο χρησιμοποιούνται το πρώτο ενικό και πληθυντικό πρόσωπο, ενώ οι προτάσεις είναι κύριες και σύντομες.
- Ο πολιτικός λόγος αναπτύσσεται μέσα σε συγκεκριμένα ιδεολογικά πλαίσια. Για παράδειγμα, διαφορετικά γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν σε πολιτικό λόγο που έχει θρησκευτικό περιεχόμενο και διαφορετικά στοιχεία όταν αναφέρεται σε εθνικιστικά ζητήματα, δικαιώματα ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας, κ.λπ.

2.3 Ο πολιτικός λόγος ως μέσο επικοινωνίας

Ο κυριότερος ρόλος του πολιτικού λόγου είναι η άσκηση επιρροής στο ακροατήριο, γεγονός που επιτυγχάνεται μέσα από τις διαφορετικές στρατηγικές γλωσσικές επιλογές κατά την μετάδοση των πληροφοριών. Για παράδειγμα, η επιρροή του μηνύματος μπορεί να επιτευχθεί μέσα από χρήση γλωσσικών στοιχείων, την παρακίνηση του ακροατή, την χρήση συναισθηματικών, εξωγλωσσικών και παραγλωσσικών χαρακτηριστικών, κ.α.

Μέσα από την επικοινωνία με το κοινό, ο πολιτικός λόγος χρησιμοποιείται ως μέσο απόκτησης εξουσίας και χειραγώγησης των ανθρώπων. Ενδεικτικά αναφέρονται περιπτώσεις όπως όταν ο ομιλητής επιθυμεί να ενθαρρύνει το κοινό προς μία συγκεκριμένη πολιτική δράση, όταν προσπαθεί να το πείσει για τις προθέσεις του, ή ακόμη και όταν επιθυμεί να μεταφέρει τις αξίες του. Με βάση τους στόχους της πολιτικής ομιλίας, χρησιμοποιούνται διαφορετικοί τρόποι επικοινωνίας. Από τη μία πλευρά, οι επιδιώξεις του πολιτικού λόγου μπορεί να εκφράζονται ρητά, όπως για παράδειγμα οι δηλώσεις, οι αναφορές σε συναισθήματα, η προτροπή του ακροατή, κ.λπ. Από την άλλη πλευρά ο πολιτικός λόγος περιλαμβάνει και μη ρητές εκφράσεις, με ενδεικτικό παράδειγμα την ανάδειξη των συναισθημάτων του ομιλητή μέσα από την οποία επιδιώκεται να παροτρύνει το κοινό προς την υιοθέτηση των απόψεων του. Επισημαίνεται ότι στον πολιτικό λόγο είναι πολύ σημαντικό ο ομιλητής να μεταφέρει τα συναισθήματα του προς τους αποδέκτες του μηνύματος, καθώς με αυτό τον τρόπο υποδηλώνει ότι μπορούν να αγωνιστούν μαζί για την επίτευξη κοινών στόχων (Valerevna & Rakhmatovna, 2022). Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρεται η φράση «για την ικανοποίηση των εθνικών μας συμφερόντων», η οποία αυτομάτως αντιμετωπίζεται από το ακροατήριο με θετική προδιάθεση. Αντιθέτως, εάν η παραπάνω φράση αντί για τη λέξη εθνικών (συμφερόντων) περιείχε τη λέξη κομματικών (συμφερόντων), αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία αρνητικών συναισθημάτων από μερίδα πολιτών που δεν ενστερνίζονται τις αξίες και ιδεολογίες του συγκεκριμένου κόμματος, καθώς επίσης και την δημιουργία συγκρούσεων (Πασχαλίδης, 2017).

Ως μέσο επικοινωνίας, ο πολιτικός λόγος χαρακτηρίζεται από την εκφραστικότητα του ομιλητή, η οποία μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με τον τόπο και χρόνο της συζήτησης, το περιεχόμενό της και τις στάσεις του συγγραφέα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι διαφορετική έκφραση στον πολιτικό λόγο πραγματοποιείται εντός της κοινοβουλευτικής ομάδας, ενώ οι συζητήσεις που πραγματοποιούνται σε διάφορες κοινωνικές ομάδες ή χώρους (π.χ. ομιλία σε μία πλατεία) δεν φέρουν τα ίδια εκφραστικά χαρακτηριστικά.

Στα πλαίσια της επικοινωνίας, ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του πολιτικού λόγου είναι η νοηματοδότηση της αλήθειας ως προς το περιεχόμενο του λόγου. Σε πολιτικό επίπεδο, η αλήθεια διακρίνεται σε αποδεκτή και μία αποδεκτή, θετική ή

αρνητική, με βάση τη σχέση των πολιτικών κομμάτων με την εξουσία (π.χ. εάν το κόμμα ανήκει στην εξουσία ή την αντιπολίτευση) (Valerevna & Rakhmatovna, 2022).

Τέλος, ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της γλώσσας ως μέσο επικοινωνίας είναι ότι μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με την κατάσταση της επικοινωνίας. Ουσιαστικά, η γλώσσα παρουσιάζει ποικιλότητα με βάση την ηλικία των ατόμων, το επίπεδο μόρφωσης, τη γεωγραφική τους προέλευση, τα κοινωνικά και πολιτισμικά τους στοιχεία (Μιγάλης, 2008).

Κεφάλαιο 3

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας – μεθοδολογία

3.1 Σκοπός και επιμέρους στόχοι

Μέσα από την παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε ανάλυση πολιτικών λόγων από Έλληνες πολιτικούς. Σκοπός της μελέτης είναι η ανάδειξη των γλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων της επικοινωνίας που διακρίνονται στον πολιτικό λόγο.

Για την επίτευξη του σκοπού της παρούσας μελέτης έχουν αναπτυχθεί οι ακόλουθοι ερευνητικοί στόχοι:

1. Ποια χαρακτηριστικά των γλωσσικών στοιχείων διακρίνονται σε πολιτικούς λόγους;
2. Ποια παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας διακρίνονται σε πολιτικούς λόγους;

3.2 Είδος έρευνας

Για την πραγματοποίηση της παρούσας μελέτης χρησιμοποιήθηκε η μη αντιδραστική μέθοδος ανάλυσης. Ως επί το πλείστον οι έρευνες προϋποθέτουν την αλληλεπίδραση του ερευνητή και των μονάδων ανάλυσης έτσι ώστε να συλλέγονται οι επιθυμητές πληροφορίες. Ενδεικτικά παραδείγματα ερευνών που προϋποθέτουν την αλληλεπίδραση με τις μονάδες ανάλυσης αποτελούν η ποσοτική και η ποιοτική έρευνα. Στις μη αντιδραστικές μεθόδους, ο ερευνητής προκειμένου να καταλήξει στα συμπεράσματά του, αξιοποιεί την τεχνική της παρατήρησης των αντικειμένων που μελετά.

Η μη αντιδραστικές μέθοδοι διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τις έρευνες περιεχομένου και τις έρευνες καταγεγραμμένων στατιστικών. Στην πρώτη περίπτωση

στις μονάδες ανάλυσης περιλαμβάνονται καταγεγραμμένα αποτελέσματα ανθρώπινων δραστηριοτήτων ή επικοινωνιών (π.χ. σε ιστοσελίδες, βιβλία, κ.α.). Στη δεύτερη περίπτωση τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν είναι στατιστικά δεδομένα και προέρχονται από πρωτογενείς έρευνες ή επεξεργασμένα στατιστικά δεδομένα. Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας η μελέτη που ακολουθήθηκε εντάσσεται στην κατηγορία ερευνών περιεχομένου (Χαλικιάς κ συν., 2015).

Η έρευνα περιεχομένου ενδείκνυται όταν ένας ερευνητής επιθυμεί να συλλέξει πληροφορίες μέσα από την παρατήρηση ομάδων, συνθηκών, οργανισμών, κ.λπ. Ως προς τα χαρακτηριστικά της έρευνας περιεχομένου, σημειώνεται ότι ο ερευνητής μπορεί να μελετήσει πραγματικά στοιχεία και καταστάσεις, χωρίς να απαιτείται η φυσική του παρουσία στο χώρο της έρευνας (Alasuutari, 2009; Babbie, 2010).

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι οι μη αντιδραστικές έρευνες παρουσιάζουν ορισμένα πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλες ερευνητικές μεθόδους. Πρωτίστως αναφέρεται ότι δίνεται η δυνατότητα για διόρθωση σφαλμάτων που μπορεί να παρατηρηθούν κατά το στάδιο του σχεδιασμού της έρευνας ή της καταγραφής των δεδομένων, εν αντιθέσει με άλλα είδη έρευνας (π.χ. δειγματοληπτικές έρευνες), όπου για την διόρθωση τυχόν σφαλμάτων μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συλλογής δεδομένων, θα πρέπει να συλλεχθούν νέα δεδομένα ή να μελετηθούν διαφορετικά άτομα (Χαλικιάς κ συν., 2015). Πέρα από την ευελιξία, στα πλεονεκτήματα της έρευνας πεδίου περιλαμβάνονται το γεγονός ότι ο ερευνητής μπορεί να μελετήσει εις βάθος ένα ζήτημα, φαινόμενο, κ.λπ., για την κατανόησή του, καθώς επίσης και ότι η συλλογή των δεδομένων συνήθως απαιτεί μικρό ή μηδενικό κόστος (Babbie, 2010).

3.3 Ερευνητική διαδικασία

Για την πραγματοποίηση μιας έρευνας, ανεξάρτητα με το εάν υπάρχει αλληλεπίδραση ή όχι του ερευνητή με τις μονάδες ανάλυσης, θα πρέπει να υλοποιηθούν ορισμένα στάδια, τα οποία αποτελούν την ερευνητική διαδικασία.

Επισημαίνεται βέβαια ότι ανάλογα με το είδος της έρευνας διαφοροποιούνται και τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας.

Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει τον προσδιορισμό του σκοπού της έρευνας και των επιμέρους ερευνητικών στόχων. Όπως ήδη αναφέρθηκε, σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η ανάδειξη των γλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων της επικοινωνίας, τα οποία διακρίνονται στον πολιτικό λόγο.

Στη συνέχεια, σχεδιάζεται η διαδικασία συλλογής των δεδομένων. Αρχικά, σε μία έρευνα περιεχομένου, θα πρέπει να προσδιοριστεί ο βαθμός συμμετοχής του ερευνητή στη διαδικασία της παρατήρησης. Το συγκεκριμένο στάδιο θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς ανάλογα με τη συμμετοχή του ερευνητή μπορεί να επηρεάζονται και τα αποτελέσματα που προκύπτουν. Για παράδειγμα, ένας ερευνητής που είναι απλός παρατηρητής αναμένεται να εξάγει αντικειμενικά ευρήματα, ενώ σε περίπτωση που ο παρατηρητής συμμετέχει στην ομάδα που μελετά (π.χ. παρατήρηση μίας ομάδας εργασίας), ενδέχεται να υπάρξει ταύτιση μεταξύ αυτού και των μελών της ομάδας, με αποτέλεσμα να υπάρχει πιθανότητα να μην προκύψουν αντικειμενικά ευρήματα. Στην παρούσα μελέτη, για τη συλλογή των δεδομένων ο ερευνητής συγκέντρωσε τις πληροφορίες ως απλός παρατηρητής, μέσα από την καταγραφή και την ερμηνεία των πληροφοριών που προέκυψαν από τους πολιτικούς λόγους (Cohen & Manion, 2000; Κεδράκα, 2008).

Το επόμενο στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας περιλαμβάνει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η συλλογή και καταγραφή των πληροφοριών, καθώς και με ποιον τρόπο αναλύονται και παρουσιάζονται τα ευρήματα. Στην παρούσα μελέτη, για την καταγραφή των δεδομένων επιλέχθηκε ένα δομημένο εργαλείο παρατήρησης. Πιο συγκεκριμένα, το εργαλείο αποτελούταν από προκαθορισμένους άξονες, οι οποίοι περιλάμβαναν το είδος της ομιλίας, τα γλωσσικά για τα παραγλωσσικά στοιχεία που εντοπίστηκαν στους πολιτικούς λόγους. Σημειώνεται ότι ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα από την επιλογή ενός δομημένου εργαλείου σε σχέση με την ελεύθερη καταγραφή τους είναι ότι ο ερευνητής συλλέγει πληροφορίες, εστιάζοντας σε συγκεκριμένα στοιχεία (Λάμνιαν κ συν., 2012).

Το επόμενο στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας περιλαμβάνει τον προσδιορισμό του περιεχομένου που θα μελετηθεί. Για την πραγματοποίηση της παρούσας μελέτης επιλέχθηκε υλικό που αντλήθηκε από το διαδίκτυο. Ειδικότερα,

επιλέχθηκαν πολιτικοί λόγοι που είχαν αναρτηθεί στο κοινωνικό δίκτυο YouTube. Για την επιλογή των πολιτικών λόγων στην παρούσα μελέτη, ως κριτήριο ένταξης που τέθηκε ήταν οι λόγοι να έχουν εκφωνηθεί στην ελληνική γλώσσα από Έλληνες πολιτικούς. Η επιλογή του συγκεκριμένου κοινωνικού δικτύου οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός βίντεο με ομιλίες πολιτικών προσώπων. Ακόμη, αναφέρεται ότι το υλικό επιλέχθηκε σε μορφή βίντεο για τον λόγο ότι υπάρχει δυνατότητα διαπίστωσης των παραγλωσσικών στοιχείων που χρησιμοποιούνται στην επικοινωνία. Ως κριτήριο επιλογής των πολιτικών λόγων ήταν και η πραγματοποίησή τους σε ένα κοινό πλαίσιο ώστε να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα. Στην παρούσα μελέτη, οι πολιτικοί λόγοι έχουν εκφωνηθεί στα πλαίσια συζήτησης για πρόταση δυσπιστίας προς την Κυβέρνηση, σε Ολομέλεια της Βουλής και έχουν εκφωνηθεί από Προέδρους των πολιτικών κομμάτων.

Το τελευταίο στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας περιλαμβάνει την επεξεργασία των πληροφοριών και την ερμηνεία των ευρημάτων που προέκυψαν.

3.4 Εργαλείο της έρευνας

Το εργαλείο συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα περιεχομένου, ήταν ένα δομημένο εργαλείο το οποίο αποτελούνταν από τέσσερις επιμέρους άξονες με βάση τους ερευνητικούς στόχους. Στους δύο πρώτους άξονες καταγράφονταν το πολιτικό πρόσωπο - ομιλητής, καθώς και το είδος της ομιλίας και το έτος πραγματοποίησης. Στον τρίτο άξονα, περιλαμβάνονται τα γλωσσικά στοιχεία του πολιτικού λόγου, με αναφορά στο λεξιλόγιο, τη γραμματική και τη συντακτική δομή του λόγου. Ο τέταρτος άξονας περιλαμβάνει τα παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας όπου περιγράφονται, ο ρυθμός της φωνής, ο επιτονισμός, η έμφαση σε λέξεις ή φράσεις, οι παύσεις και τα μη λεκτικά στοιχεία της επικοινωνίας. Σημειώνεται ότι στα πλαίσια της παρούσας έρευνας περιεχομένου μελετήθηκαν 12 πολιτικοί λόγοι.

Όσον αφορά την επιλογή των πολιτικών λόγων που έχουν αναρτηθεί σε ψηφιακά μέσα, όπως χαρακτηριστικά τα κοινωνικά δίκτυα, συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με το γεγονός ότι η εδραίωση των ψηφιακών μέσων στη σημερινή εποχή έχουν

μεταβάλλει σημαντικά τον τρόπο και το περιεχόμενο της επικοινωνίας. Η διαδικασία της επικοινωνίας προσαρμόζεται στις εξελίξεις που συμβαίνουν στην κοινωνία, γεγονός που παρατηρείται σε όλα τα είδη επικοινωνίας. Τα ψηφιακά μέσα έχουν αναδείξει νέους τρόπους αλληλεπίδρασης και δημιουργίας κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων, καθώς η επικοινωνία πλέον συνδέεται με τις διαστάσεις του χώρου και του χρόνου, ενώ επίσης παραμένει αμετάβλητη στο χρόνο (Perfetti & Ponziano, 2020).

3.5 Περιορισμοί της έρευνας

Κατά την υλοποίηση μιας έρευνας είναι πιθανό να προκύψουν περιορισμοί που θα επηρεάσουν την επιτυχή ολοκλήρωσή της. Οι εν λόγω περιορισμοί μπορεί να σχετίζονται με εμπόδια που παρατηρούνται κατά το στάδιο σχεδιασμού της έρευνας, ή και με τη διαδικασία ανάλυσης των δεδομένων. Στην πρώτη περίπτωση, οι περιορισμοί μίας έρευνας αναφέρονται σε εμπόδια που αντιμετωπίζει ο ερευνητής ως προς την πρόσβαση στο δείγμα, την εξασφάλιση ειδικών αδειών για τη συλλογή των δεδομένων, το σχεδιασμό ενός εργαλείου συλλογής δεδομένων που δεν ενδείκνυται για το είδος της έρευνας που έχει επιλέξει ο ερευνητής, κ.λπ. Στο στάδιο της συλλογής των δεδομένων, οι περιορισμοί μιας έρευνας μπορεί να σχετίζονται με την έλλειψη του κατάλληλου εξοπλισμού (π.χ. απουσία μαγνητοφώνου κατά τη διάρκεια πραγματοποίηση συνεντεύξεων), καθώς και την ύπαρξη χρονικών περιορισμών (π.χ. η συλλογή δεδομένων για μεγάλο δείγμα σε μικρό χρονικό διάστημα μπορεί να μην είναι εφικτή). Ακόμη, υπηρεσία μπορεί να σχετίζονται με την έλλειψη δεξιοτήτων το ερευνητή, όπως για παράδειγμα η απουσία γνώσεων για την ανάλυση στατιστικών δεδομένων και η έλλειψη δεξιοτήτων χρήσης στατιστικών προγραμμάτων.

Για την διεξαγωγή της παρούσας μελέτης δεν προέκυψαν περιορισμοί που θα έθεταν σε κίνδυνο την επιτυχία ολοκλήρωσή της. Λόγω του ότι η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω της διαδικασίας παρατήρησης, δεν παρουσιάστηκαν εμπόδια ως προς τις απαιτήσεις σε ειδικό εξοπλισμό ή/και χρονική περιορισμοί.

Κεφάλαιο 4

Γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία σε πολιτικούς λόγους

4.1 Επισκόπηση των πολιτικών λόγων

Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι πολιτικοί λόγοι, με βάση την αλφαβητική σειρά στο επίθετο των πολιτικών αρχηγών. Όπως ήδη αναφέρθηκε ως κριτήριο επιλογής των πολιτικών λόγων ήταν να έχουν εκφωνηθεί σε Ολομέλεια της Βουλής σε συζήτηση πρότασης δυσπιστίας κατά της κυβέρνησης. Μάλιστα, οι λόγοι που παρουσιάζονται έχουν εκφωνηθεί από τους Προέδρους των πολιτικών κομμάτων που συνθέτουν τη Βουλή το τρέχον έτος.

Ο πρώτος πολιτικός λόγος που παρουσιάζεται είναι η ομιλία του Ν. Ανδρουλάκη στην Ολομέλεια της Βουλής στη συζήτηση για την πρόταση δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης (<https://www.youtube.com/watch?v=Vrjmqtu8ySo>). Ο λόγος του πολιτικού προσώπου χαρακτηρίζεται από απλές λέξεις και εκφράσεις οι οποίες συντίθεται σε μία ομιλία από κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις. Επίσης, κατά κύριο λόγο η ομιλία πραγματοποιείται με καταφατικές προτάσεις, χωρίς ωστόσο να παραλείπονται ορισμένα σημεία όπου δηλώνονται αρνητικά μόρια όπως το -δεν. Επίσης, παρατηρήθηκε σε περιορισμένο αριθμό η χρήση προτάσεων που καταλήγουν σε ερώτηση όπως ενδεικτικά οι φράσεις *[τι καταφέρατε;]* και *[ποιος έδωσε την εντολή ...;]*. Γενικότερα, το ύφος της ομιλίας ήταν επικριτικό χρησιμοποιώντας σε διάφορα σημεία εκφράσεις που αποτυπώνουν την αντίθετη πολιτική σκέψη του κόμματός του, όπως για παράδειγμα *[στεκόμαστε απέναντι στο ύφος και το ήθος της διακυβέρνησής σας]* και *[αυτή η κυβέρνηση λειτουργεί ως μια καλοκουρδισμένη μηχανή διαφθοράς, συγκάλυψης και προπαγάνδας]*. Αναφορικά με τα παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας, ο ρυθμός της ομιλίας είναι αργός καθόλη τη διάρκειά της, γεγονός που υποδηλώνει τη στάση του ομιλητή να μεταφέρει με σαφήνεια τα μηνύματα προς τους ακροατές. Επίσης, η ομιλία πραγματοποιείται με ένα σταθερό τόνο, παρουσιάζοντας μεταβολές σε ορισμένα μόνο σημεία ως προς την ένταση της φωνής. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν οι φράσεις *[... θα έρθει εδώ για να απολογηθεί]*, *[ένα κράτος λάφυρο]*, *[και μαζί όλοι οι βουλευτές ... θα κληθούν να*

απαντήσουν] και [συγκεκριμένες ποινικές ευθύνες, όπου η φράση εδώ για να απολογηθεί και οι λέξεις λάφυρο μαζί και ποινικές, εκφέρονται με υψηλή ένταση. Η αύξηση στον τόνο της φωνής, χρησιμοποιήθηκε προκειμένου ο ομιλητής να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία, αλλά και να αναδείξει συγκρίσεις προς τους ακροατές. Πραγματοποιώντας μία σύγκριση για τον τρόπο αντιμετώπισης του δυστυχήματος στα Τέμπη, ο ομιλητής δήλωσε ότι [είναι πολιτική σας επιλογή η ατιμωρησία, η συγκάλυψη πλήττοντας την αξιοπιστία των θεσμών]. Στη δήλωσή του ανέβασε τον τόνο της φωνής του στις λέξεις ατιμωρησία, συγκάλυψη και αξιοπιστία, προσπαθώντας να αναδείξει το πως αντιλαμβάνονται την πολιτική, την ηθική και τη δημοκρατία στο κόμμα που ηγείται. Πέρα από την αύξηση του τόνου της φωνής σε μεμονωμένες λέξεις, το πολιτικό πρόσωπο χρησιμοποίησε την αυξανόμενη ένταση ώστε να δοθεί έμφαση στα λεγόμενά του. Κατά τη διάρκεια της ομιλίας του, ενδεικτικό παράδειγμα αποτελούν οι φράσεις [όμως εσείς αποδεικνύεται κάθε μέρα ότι είστε αμετανόητοι, άρρηκτα συνδεδεμένοι με τις παλιές κακές νοοτροπίες], [αν είχε υλοποιηθεί η 717 τα δύο τρένα δεν θα είχαν συγκρουστεί ποτέ και αυτή είναι η ευθύνη του Κύριου Καραμανλή και της Νέας Δημοκρατίας] και [ο ελληνικός λαός, αυτός σας έβαλε και αυτός θα σας βγάλει και να είστε σίγουρος ότι θα σας βγάλει γρηγορότερα από όσο σχεδιάσατε]. Προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία του λόγου του, πέρα από την μεταβολή φωνής ο ομιλητής χρησιμοποιεί και την τεχνική της επανάληψης λέξεων, όπως για παράδειγμα οι λέξεις δύσκολα χρόνια και διαφθορά στις φράσεις [ο ελληνικός λαός πέρασε δύσκολα χρόνια με την οικονομική κρίση. Πολύ δύσκολα χρόνια. Ανεργία, φτωχοποίηση, ανισότητες ...] και [...το αδίκημα της απιστίας δεν είναι κάτι άλλο από ένα αδίκημα διαφθοράς η απιστία είναι διαφθορά]. Στην προκειμένη περίπτωση η έμφαση που δίνεται από τον ομιλητή έχει ως στόχο να αναδείξει τις αρνητικές επιδράσεις της πολιτικής της κυβέρνησης σε οικονομικό επίπεδο (διαχρονικά), αλλά και το εσφαλμένο πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργεί η κυβέρνηση. Επιπρόσθετα, σε διάφορα σημεία στην ομιλία, χρησιμοποιήθηκαν λέξεις με ειδικό βάρος με στόχο αφενός να περάσουν άμεσα μηνύματα στους ακροατές αφετέρου να προκαλέσουν τη συναισθηματική τους φόρτιση. Ενδεικτικά αναφέρονται οι φράσεις: [σήμερα μιλάμε για μια τραγωδία, για ένα έγκλημα], [ο ελληνικός λαός καταλαβαίνει], [φερθήκατε απάνθρωπα και με ασέβεια], [αποτύχατε παταγωδώς], [να αποκαλυφθεί η αλήθεια και να υπάρξει δικαιοσύνη], [μάλλον γνωρίζατε και παραπλανούσατε τον ελληνικό λαό εν γνώσει σας], [οι υπουργοί σας διαδίδουν ψέματα] και [συνεχίσατε να λέτε ψέματα]. Ακόμη,

σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της ομιλίας δεν χρησιμοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό παύσεις ενώ δεν υπήρξαν μη λεκτικοί ήχοι για την μεταφορά πληροφοριών ή και έκφραση των συναισθημάτων του ομιλητή. Παρατηρώντας το λόγο του Ν. Ανδρουλάκη, διαπιστώνεται ότι πρόκειται για ένα πολιτικό πρόσωπο με κριτικό πνεύμα προς την Κυβέρνηση και τις αποφάσεις που έχει λάβει. Η αύξηση του τόνου της φωνής σε σημεία που αναφέρεται σε επιλογές της Κυβέρνησης αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αντίθετης στάσης ως προς την κυβερνητική πολιτική, ενώ παράλληλα προσπαθεί να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένες πληροφορίες. Επιπρόσθετα, μέσα από την απλή ομιλία επιδιώκεται η μετάδοση σαφών μηνυμάτων προς ακροατήριο και πολίτες, επιδιώκοντας να διαμορφώσουν αντίστοιχες πεποιθήσεις με αυτές που αναδεικνύονται από τα λεγόμενά του. Ακόμη, το πολιτικό πρόσωπο χρησιμοποιεί εκφράσεις για να αναδείξει τη συναισθηματική του κατάσταση. Τέλος, παρατηρείται ότι κατά τη διάρκεια της ομιλίας δεν υπήρχαν μη λεκτικοί ήχοι ενώ οι παύσεις ήταν ελάχιστες και είχαν ως στόχο, το περιεχόμενο της ομιλίας να καταστεί κατανοητό από το ακροατήριο καθώς και να ωθήσει το κοινό να σκεφτεί αυτό που μόλις διατυπώθηκε.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο λόγος του Κ. Βελόπουλου (https://www.youtube.com/watch?v=XoJLXfwMI_I), όπου κατά κύριο λόγο χρησιμοποιούνται απλές λέξεις και εκφράσεις, ώστε το περιεχόμενο της ομιλίας να γίνεται άμεσα κατανοητό στο ακροατήριο. Επιπρόσθετα, ο πολιτικός λόγος περιέχει λέξεις με ηθικό βάρος, ενώ χρησιμοποιούνται κυρίως καταφατικές προτάσεις οι οποίες μάλιστα είναι σύντομες. Ενδεικτικές φράσεις που περιέχουν ηθικό βάρος είναι οι εξής: *[σήμερα θα πέσουν οι μάσκες όλων]* και *[πραγματογνωμοσύνες, όχι παραμύθια που πουλάτε εσείς]*. Ακόμη, στο περιεχόμενο της ομιλίας περιλαμβάνονται λέξεις οι οποίες αποσκοπούν να προκαλέσουν τη συναισθηματική φόρτιση του ακροατηρίου ή/και να αναδείξουν κινδύνους, όπως για παράδειγμα οι φράσεις *[είμαστε εμείς οι κακοί της Βουλής που αποκαλύψαμε όλα όσα έγιναν σε σχέση με τη συγκάλυψη]*, *[ποιον κοροϊδεύετε]* και *[το έχω καταγγείλει άπειρες φορές]*. Ως προς την συντακτική δομή των προτάσεων, πρόκειται για φράσεις οι οποίες περιλαμβάνουν τόσο κυρίες όσο και δευτερεύουσες προτάσεις. Ως προς τα παραγωγιστικά στοιχεία της επικοινωνίας, η ομιλία πραγματοποιείται με ένα σχετικά γρήγορο ρυθμό γεγονός το οποίο οφείλεται στην ύπαρξη περιορισμένου χρόνου ομιλίας, σε συνδυασμό με την πρόθεση του ομιλητή να μεταφέρει πολλές πληροφορίες. Χαρακτηριστική είναι η

φράση του στην αρχή της ομιλίας του [... *θα πούμε πολλά σήμερα*]. Αναφορικά με τον επιτονισμό, παρατηρούνται αυξομειώσεις στον τόνο της φωνής κατά τη διάρκεια της ομιλίας. Αρχικά αναφέρεται ότι ομιλητής αυξάνει τον τόνο της φωνής του σε σημεία που θέλει να δώσει έμφαση στα λεγόμενά του, και όταν επιδιώκει να εκφράσει τα συναισθήματα του. Σημειώνεται βέβαια ότι ο τόνος της φωνής του είναι γενικότερα υψηλός καθόλη τη διάρκεια της ομιλίας. Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι φράσεις [*το είπα εδώ, πρώτος*], [... *εσείς που διορίσατε στη Νέα Δημοκρατία*], [*η ύποπτη εταιρία ανέλαβε ...*], [... *και αρνήθηκε η Πυροσβεστική από την πρώτη μέρα*] και [*αναγκάστηκαν να πληρώσουν από την τσέπη τους για να βάλουν ανεξάρτητους πραγματογνώμονες*], όπου οι λέξεις *εδώ, πρώτος, διορίσατε, ύποπτη, αναγκάστηκαν* και *πληρώσουν* ειπώθηκαν με υψηλότερο τόνο τη φωνής. Επιπλέον, αλλαγές παρατηρήθηκαν και στη χροιά της φωνής όπως για παράδειγμα στις λέξεις *έδιωξαν όλους* και *τρίτη περιοχή* στις αντίστοιχες φράσεις [*δεν επέτρεψαν σε άλλο στέλεχος, τους έδιωξαν όλους*] και [*που βρέθηκαν αυτά, σε τρίτη περιοχή*]. Ακόμη παρατηρήθηκε συχνή επανάληψη λέξεων με ενδεικτικά τις λέξεις *ρωτήσαμε, γιατί και κανείς*. Επαναλήψεις λέξεων υπήρχαν επίσης σε πολλά σημεία της ομιλίας όπως στις φράσεις [*μην στενοχωριέστε, θα πούμε πολλά σήμερα, θα πούμε πολλά σήμερα*], [*κανένας εδώ μέσα δεν έδωσε σημασία, κανένας* (αναφερόμενος στα Τέμπη και το περιεχόμενο του εμπορεύματος της εμπορικής αμαξοστοιχίας)], [*ακούστε τι λέει, ακούστε*] και [*τι φοβάστε, τι φοβάστε*]. Σε συνδυασμό με την αύξηση του τόνου της φωνής, ο ομιλητής χρησιμοποιεί και ερωτηματικές εκφράσεις, ώστε να δημιουργήσει απορίες στο ακροατήριο και να αναδείξει συγκρίσεις. Για παράδειγμα, αναφερόμενος στο δυστύχημα των Τεμπών, δήλωσε [*γιατί φοβάστε να πείτε το όνομα;*] και [*γιατί δεν απαντάει κανένας;*], με τον τόνο της φωνής να αποκτά μία αυξανόμενη ένταση. Τέλος, αναφέρεται ότι ο συγκεκριμένος πολιτικός λόγος δεν περιέχει παύσεις και μη λεκτικούς ήχους, στα πλαίσια της έκφρασης των συναισθημάτων του ομιλητή ή της έμφασης σε συγκεκριμένες πληροφορίες, καθώς ως επί το πλείστο αξιοποιείται η συνεχής μεταβολή στον τόνο της ομιλίας. Παρατηρώντας το λόγο του Κ. Βελόπουλου, διαπιστώνεται ότι πρόκειται για ένα πολιτικό πρόσωπο με κριτικό πνεύμα προς την Κυβέρνηση. Προκειμένου να δώσει έμφαση στο περιεχόμενο της συζήτησης και στην προσπάθεια δημιουργίας κριτικής στάσης προς την πολιτική της Κυβέρνησης, ο ομιλητής βασίζεται κατά κύριο λόγο στην μεταβολή της έντασης της φωνής, τις ερωτήσεις και την επανάληψη λέξεων.

Ο επόμενος πολιτικός λόγος που παρουσιάζεται, εκφωνήθηκε από τον Πρόεδρο του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ελλάδας Δ. Κουτσούμπα, στην Ολομέλεια της Βουλής σχετικά με την πρόταση δυσπιστίας. Ως προς τα γλωσσικά στοιχεία της ομιλίας, ο πολιτικός λόγος διακρίνεται από επίσημο λεξιλόγιο, με κωδικοποιημένη γλώσσα (ξύλινος λόγος), παρόλα αυτά είναι κατανοητός. Επίσης χρησιμοποιούνται τόσο κύριες όσο και δευτερεύουσες προτάσεις, ενώ ως επί το πλείστον ο λόγος είναι καταφατικός. Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν εκφράσεις με ηθικό βάρος, προκειμένου να αναδείξουν τη συναισθηματική κατάσταση του ομιλητή, να προκαλέσουν την κριτική σκέψη του ακροατηρίου, αλλά και τη στάση του κόμματος απέναντι στην Κυβέρνηση και τα άλλα κόμματα της Βουλής. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν οι φράσεις [*άθλια, αποκρουστική, κατάπτυστη προσπάθεια συγκάλυψής του* (σχετικά με το δυστύχημα των Τεμπών)], [*το πόρισμα της ντροπής*], [*έχετε βάλει την υπογραφή σας όλοι* (αναφερόμενος στο Νόμο περί ευθύνης Υπουργών)], [*δεν τολμάτε να μιλήσετε για τις ευθύνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης*] και [*μην μας παριστάνετε τους ανήξερους κύριοι της Κυβέρνησης*]. Αναφορικά με τα παραγλωσσικά χαρακτηριστικά της ομιλίας, το βασικό γνώρισμα είναι ο γρήγορος ρυθμός της, ο οποίος υποδηλώνει αφενός την πρόθεση του ομιλητή να μεταφέρει ένα πλήθος πληροφοριών σε περιορισμένο χρονικό διάστημα και αφετέρου να μεταφέρει προς το ακροατήριο τις προθέσεις και συναισθήματα του. Ουσιαστικά, μέσα από την γρήγορη ομιλία, ο ομιλητής αποτυπώνει τα προβλήματα της κοινωνίας, ενώ επίσης αποτυπώνει αρνητικά συναισθήματα (π.χ. θλίψη, απογοήτευση, θυμό) σχετικά με τις ικανότητες και τη στρατηγική που ακολουθεί η Κυβέρνηση. Ως προς τα παραγλωσσικά στοιχεία της ομιλίας, ο ρυθμός της ομιλίας χαρακτηρίζεται γρήγορος, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο ομιλητής επιθυμεί να μεταφέρει ένα μεγάλο όγκο πληροφοριών σε προκαθορισμένο χρονικό διάστημα. Αναφερόμενος μάλιστα στα ποιοτικά κριτήρια της ανώτατης εκπαίδευσης, δήλωσε ότι θα παραθέσει μόνο ένα παράδειγμα [*λόγω του περιορισμένου χρόνου*]. Ως προς τον τόνο της φωνής, η ομιλία πραγματοποιείται σε μία υψηλή τονικότητα, παρουσιάζοντας μεταβολές σε διάφορα σημεία. Ως παράδειγμα αναφέρεται η φράση [*... για όλους σας τους Νόμους, όλες σας τις αποφάσεις, ..., για την αλαζονεία σας, τη διαπλοκή, τα σκάνδαλα και τη συγκάλυψη ευθυνών ...*], με τις λέξεις όλους, όλες, αλαζονεία, διαπλοκή, σκάνδαλα και συγκάλυψη να δηλώνονται σε υψηλότερο τόνο, αποτυπώνοντας την πρόθεση του ομιλητή ασκήσει κριτική και να αναδείξει την ανάγκη της ύπαρξης της πρότασης μομφής προς την Κυβέρνηση. Επίσης,

παρατηρείται αλλαγή στη χροιά της φωνής σε διάφορα σημεία του λόγου, με στόχο ο ομιλητής να εκφράσει τη συναισθηματική του κατάσταση (π.χ. δυσαρέσκεια) ως προς το περιεχόμενο της συζήτησης. Σε ένα από τα σημεία που συμβαίνει κάτι τέτοιο είναι η φράση *[μα γιατί τέτοια εμμονή πια;]*, όπου ο ομιλητής σχολιάζει τις τη στάση των πολιτικών να μην διερευνηθεί το δυστύχημα των Τεμπών. Σε μικρότερο βαθμό, ο πολιτικός λόγος περιλαμβάνει επανάληψη λέξεων όπως η λέξη μήπως, κυρίως με στόχο να δημιουργηθούν ερωτηματικές εκφράσεις προς το κοινό. Όσον αφορά της παύσεις, δεν χρησιμοποιούνται στο συγκεκριμένο πολιτικό λόγο με στόχο να μεταβάλουν το νόημα ή να δώσουν έμφαση σε συγκεκριμένες πληροφορίες. Οι παύσεις που παρατηρούνται εντός της ομιλίας γίνονται για την καλύτερη προσωδία στον λόγο. Επίσης, σημειώνεται ότι, ο πολιτικός λόγος δεν διακρίνεται από μη λεκτικούς ήχους. Συνοψίζοντας, ο συγκεκριμένος πολιτικός λόγος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως σκληρός και με κατηγορική διάθεση, αναδεικνύοντας τις αντιπαραθέσεις με την εξουσία σε ζητήματα που περιλαμβάνονται στο περιεχόμενο της συζήτησης. Ο ομιλητής επιλέγει να δώσει έμφαση στο περιεχόμενο της συζήτησης μέσα από την ύπαρξη ενός υψηλού τόνου κατά τη διάρκεια της ομιλίας και μέσα από τη χρήση φράσεων που δημιουργούν κριτική σκέψη προς το ακροατήριο.

Η επόμενη ομιλία πραγματοποιήθηκε εντός της Βουλής, στα πλαίσια της συνεδρίασης της ολομέλειας τον Μάρτιο του 2024 από την Κα Ζ. Κωνσταντοπούλου, στα πλαίσια της συζήτησης της πρότασης μομφής – δυσπιστίας προς την Κυβέρνηση (<https://www.youtube.com/watch?v=Sajhfir4Vac>). Το λεξιλόγιο της ομιλίας χαρακτηρίζεται απλό, με χρήση πολλών επαναλήψεων, ενώ οι προτάσεις που δημιουργούνται είναι μικρές (κύριες). Ως προς τα παραγλωσσικά χαρακτηριστικά της ομιλίας, αρχικά παρατηρείται ότι η ομιλία της έχει έναν αργό και σταθερό ρυθμό, ενώ επίσης διατηρείται σταθερός και σε υψηλό επίπεδο ο τόνος της ομιλίας. Μέσα από τον συγκεκριμένο τρόπο ομιλίας το πολιτικό πρόσωπο επιδιώκει οι πληροφορίες που μεταφέρει να γίνουν κατανοητές από τους ακροατές. Επιπλέον, ο λόγος του πολιτικού προσώπου περιέχει στοιχεία έμφασης, όπως χαρακτηριστικά είναι οι φράσεις *[158 όχι ψηφίσατε]*, *[η διαφθορά σκοτώνει]*, με τις λέξεις όχι και σκοτώνει να αυξάνεται η ένταση της φωνής και ο ρυθμός της να γίνεται λίγο πιο αργός. Η αύξηση της έντασης της φωνής έχει ως στόχο και την έκφραση των συναισθημάτων της ομιλήτριας. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί ο αυξημένος τόνος της φωνής στη φράση *[τολμάτε*

να μιλάτε ...], μέσα από την οποία μεταφέρει συναισθήματα όπως ο θυμός, η ενόχληση και η λύπη. Ακόμη, έμφαση στο λόγο δόθηκε και μέσα από την επανάληψη λέξεων, όπως η έκφραση *[για τον θάνατο 57 ανθρώπων]*. Σημειώνεται επίσης ότι, το πολιτικό πρόσωπο χρησιμοποιεί εκφράσεις (σε έντονο τόνο της φωνής), με στόχο να προκαλέσει θαυμασμό και να αναδείξει τη δέσμευσή της απέναντι στο καλό της χώρας. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελούν οι εξής φράσεις, κατά την ομιλία της για την απόδοση ευθυνών για την πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής (2018): *[εγώ χωρίς να είμαι στη Βουλή ήμουν δίπλα στα θύματα στο Μάτι, ζητούσα λογοδοσία όπως κάνω και τώρα ...]* και *[... που επιβραβεύσατε εμπλεκόμενα πρόσωπα ... αναδεικνύοντάς τα στην κυβέρνησή σας ως γενικούς γραμματείς και αρχηγούς ...]*. Τέλος, μέσα από τον πολιτικό λόγο το πολιτικό πρόσωπο χρησιμοποιεί εκφράσεις με ηθικό βάρος, προκειμένου να ασκήσει κριτική στις αποφάσεις της κυβέρνησης. Μάλιστα, αναφερόμενη στην βαρύτητα της ευθύνης της κυβέρνησης προς τους πολίτες δήλωσε ότι: *[την αντιλαμβάνονται (εννοεί την ευθύνη) και οι πολίτες στο όνομα των οποίων θα συνεχίσουμε να μιλούμε]*. Με βάση τα παραπάνω, διαπιστώνεται ότι η ομιλία της Ζ. Κωνσταντοπούλου διακρίνεται από μία αγωνιστική διάθεση, η οποία αποτυπώνεται από μία στάση συνεχούς διαμάχης με την κυβερνητική πολιτική. Η συγκεκριμένη ομιλία αποτελεί στην ουσία μια κριτική προς συγκεκριμένα πρόσωπα η οποία διαφαίνεται από τον υψηλό τόνο της φωνής σε συνδυασμό με τη χρήση του β' πληθυντικού προσώπου. Η απλή ομιλία έχει ως στόχο να μεταδοθούν σαφή μηνύματα τόσο προς τους ακροατές όσο και ως προς τους πολίτες. Με τον τρόπο αυτό η ομιλήτρια επιδιώκει να χρησιμοποιήσει εκφράσεις στις οποίες δεν θα διαστρεβλωθεί η σημασία των λέξεων, ενώ παράλληλα θα ενθαρρύνει το κοινό (ακροατήριο και πολίτες) να διαμορφώσουν τις απόψεις τους. Επιπρόσθετα, ο πολιτικός λόγος της ομιλήτριας χαρακτηρίζεται από έντονη εκφραστικότητα, καθώς χρησιμοποιούνται λέξεις και εκφράσεις με στόχο την ανάδειξη των συναισθημάτων της. Αναφέρεται ότι στο παρόν απόσπασμα που μελετήθηκε, ο λόγος δεν διακόπηκε από μη λεκτικούς ήχους, ούτε υπήρχαν παύσεις. Αντιθέτως, η μετάδοση των προθέσεων και συναισθημάτων του πολιτικού προσώπου πραγματοποιήθηκε μέσα από την ένταση στον τόνο της φωνής σε συγκεκριμένες λέξεις και φράσεις. Ακόμη, από τα χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου που αναγνωρίζονται στην ομιλία της Ζ. Κωνσταντοπούλου, αναφέρονται ο λεκτικός πληθωρισμός (επανάληψη λέξεων και φράσεων), η χρήση πολλών καταφατικών προτάσεων να καταλήγουν σε ερωτηματικές.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η ομιλία του Πρωθυπουργού Κ. Μητσοτάκη, με την οποία μάλιστα ολοκληρώθηκε η συζήτηση για την πρόταση δυσπιστίας (<https://www.youtube.com/watch?v=ugrSWvHulqg>). Ως προς τα γλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας, το λεξιλόγιο ήταν επίσημο και περιλάμβανε εκφράσεις με ηθικό βάρος όπως για παράδειγμα οι φράσεις *[απέναντι σε αυτή την τραγωδία δεν έχουμε καταφέρει να βαδίσουμε ενωμένοι ...]* και *[θα μπορούσαμε και εμείς να έχουμε κάνει το ίδιο, δεν το κάναμε και αυτή είναι η μεγάλη διαφορά της δικής μας παράταξης με τη δική σας]*. Επιπρόσθετα, ο λόγος διακρίνεται από μακροσκελείς προτάσεις. Ως προς τα παραγλωσσικά χαρακτηριστικά της επικοινωνίας, ο πολιτικός λόγος διακρίνεται από μία σταθερή και αργή ομιλία, η οποία αποτυπώνει την ήρεμη κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ομιλητής, καθώς και την προσπάθειά του να μεταφέρει με σαφήνεια τις πληροφορίες που περιέχονται στην ομιλία. Σε παρόμοια επίπεδα κινείται και ο τόνος με τον οποίο εκφωνείται η ομιλία. Παρόλα αυτά, παρατηρήθηκαν σε διάφορα σημεία του λόγου εναλλαγές στον τόνο της φωνής, με στόχο να δοθεί έμφαση στη συγκεκριμένη πρόταση, να προσελκύσει το ενδιαφέρον των ακροατών, να αναδείξει διακρίσεις και να δημιουργήσει συναισθήματα του ακροατηρίου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι λέξεις αλήθεια, πατέρας, αυτήν εδώ και εσείς, στις φράσεις *[θα μιλήσω περισσότερο για την αλήθεια ...]*, *[απευθύνομαι ως πολιτικός, ως πολίτης, ως πατέρας ...]*, *[είπατε ότι κρύβομαι, είμαι εδώ όπως ήμουν πάντα παρόν όταν χρειάστηκε ... τοποθετήθηκα πολλές φορές σε αυτήν εδώ την αίθουσα]* και *[με τη συμπεριφορά σας αυτή, ... εσείς διαστρεβλώνετε την αλήθεια, εσείς εμποδίζετε τη δικαιοσύνη από το να κάνει τη δουλειά της]*. Αναφέρεται επίσης ότι υπήρξαν ολόκληρες φράσεις που ειπώθηκαν με αυξημένη ένταση όπως *[παντελώς ανυπόστατες κατηγορίες]*, *[δεν μπορεί να ισχύει το αυτό και το αντίθετο]*, *[εάν νομίζουν ότι όλοι και όλα είναι εξαγοράσιμα είναι βαθιά νυχτωμένοι]*, και *[εάν επιθυμούν να εμφανιστούν, να κριθούν, να συγκριθούν και να μετρηθούν (αναφερόμενος σε άτομα που έχουν πολιτικές βλέψεις)]*. Η αύξηση της έντασης χρησιμοποιήθηκε και με στόχο τη δημιουργία ερωτήσεων, όπως η φράση *[αυτό είναι το κράτος δικαίου με τη δική σας αντίληψη;]*. Επιπρόσθετα, η αύξηση της έντασης συνδυάστηκε με εναλλαγή στη χροιά της φωνής όπως η φράση *[εγώ λοιπόν σας κοιτώ στα μάτια ...]*, αναφερόμενος στη στάση του απέναντι στην εξέλιξη των ερευνών για το δυστύχημα στα Τέμπη. Ακόμη, σε μικρότερο βαθμό πραγματοποιήθηκε επανάληψη λέξεων με στόχο την έμφαση στο περιεχόμενο της συζήτησης όπως η φράση *[διαβάζω, διαβάζω, διαβάζω το σημερινό άρθρο ... του Κύριου Ακούστε*

γιατί σας αφορά, σας αφορά το κείμενο]. Αναφέρεται επίσης ότι, λόγω του αργού ρυθμού της ομιλίας, κατά τη διάρκεια του πολιτικού λόγου δεν παρατηρήθηκαν παύσεις από τον ομιλητή. Τέλος, κατά τη διάρκεια της ομιλίας δεν παρατηρούνται μη λεκτικοί ήχοι, παρά μόνο μία ευδιάθετη στάση από την πλευρά του ομιλητή ύστερα από την ανταπόκριση που λαμβάνει από το ακροατήριο (χειροκροτήματα). Γενικότερα, ο πολιτικός λόγος πραγματοποιείται με μία σταθερή χροιά και μεσαίο τόνο ομιλίας, η οποία είναι πιθανό να σχετίζεται με την υψηλή συγκέντρωση του ομιλητή. Ακόμη, αναφέρεται ότι ο πολιτικός λόγος που εκφωνείται, είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο του ομιλητή και του ακροατηρίου.

Ακολούθως παρουσιάζεται η ομιλία του Δ. Νατσιού (Πρόεδρος ΝΙΚΗΣ) (<https://www.youtube.com/watch?v=AX8iTxC0kM>). Ως προς τα γλωσσικά χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου, το λεξιλόγιο διακρίνεται τόσο από απλές λέξεις, όσο και από λέξεις με ηθικό βάρος όπως χαρακτηριστικά οι εκφράσεις: [*αγανάκτηση του Έλληνα*], [*ουρλιαχτό ενός προδομένου λαού που στέκεται ως ύστατος υπερασπιστής του Συντάγματος, αφού οι θεσμοί το έχουν κάνει κουρελόχαρτο*] και [*ντόπια μαφία του συστήματος*]. Ακόμη, ως επί το πλείστον χρησιμοποιούνται καταφατικές προτάσεις οι οποίες μάλιστα είναι σύντομες. Επιπρόσθετα, σε αρκετά σημεία γίνεται χρήση του α' ενικού προσώπου καθώς ο ομιλητής διατυπώνει την άποψή του σε ερωτήσεις που θέτει ο ίδιος. Ως παράδειγμα αναφέρονται οι λέξεις, θα μιλήσω, διακρίνω και να σας δείξω. Ως προς τα παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας, ο ομιλητής διατηρεί μία πιο αργή ομιλία, αναδεικνύοντας την ήρεμη στάση του και την προσπάθειά του να παραμείνει διαυγής. Τόσο ο ρυθμός της ομιλίας όσο και η ένταση της φωνής είναι σταθερά καθόλη τη διάρκεια αυτής. Ωστόσο, υπάρχουν ελάχιστα σημεία όπου δίνεται έμφαση σε μεμονωμένες λέξεις, στις οποίες αυξάνεται σε μικρό βαθμό ο τόνος της φωνής. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η φράση [*... τα μπάζα σας είναι πολλά είναι αμέτρητα και το χαλί πολύ μικρό*], όπου ο τόνος της φωνής αυξήθηκε όταν ο ομιλητής ανέφερε τις λέξεις μπάζα και χαλί. Ως προς τον επιτονισμό, αναφέρεται επίσης ότι κατά την ολοκλήρωση ορισμένων φράσεων αυξάνεται ο τόνος της φωνής έτσι ώστε να δημιουργηθούν ερωτηματικές φράσεις. Ως παράδειγμα αναφέρεται η φράση [*είναι ψέματα ότι 8 στους 10 Έλληνες μιλάνε για συγκάλυψη στα Τέμπη; Αυτό δεν είναι μία έμμεση μομφή*]. Ακόμη, στο περιεχόμενο της ομιλίας περιλαμβάνονται λέξεις και φράσεις οι οποίες αποσκοπούν να προκαλέσουν τη συναισθηματική φόρτιση του

ακροατηρίου, να αποτυπώσουν τη συναισθηματική κατάσταση του ομιλητή, ή/και να αναδείξουν κινδύνους όπως για παράδειγμα οι φράσεις *[είμαστε 8 μήνες στη Βουλή και ακούμε μόνο λόγια παχιά]* και *[δεν έχει καμία σχέση με τα δωράκια που ανταλλάσσουν τα κόμματα (αναφερόμενος στη μομφή)]*. Παρατηρώντας τον πολιτικό λόγο του Δ. Νατσιού, διαπιστώνεται ότι πρόκειται για μία αργή ομιλία με σταθερό ρυθμό. Η χρήση της αργής ομιλίας συνδέεται με την ήρεμη στάση του πολιτικού προσώπου, καθώς και με το στόχο του να καταστήσει σαφές το περιεχόμενο του λόγου του προς το ακροατήριο. Για το λόγο αυτό μάλιστα ο ομιλητής επιλέγει να χρησιμοποιήσει σε μεγάλο βαθμό σύντομες προτάσεις. Επιπλέον παρατηρείται η χρήση του α' ενικού προσώπου γεγονός που υποδηλώνει την πρόθεση του ομιλητή να παραθέσει την άποψή του στα θέματα που παρουσιάζει προς το κοινό. Μέσα από τις απαντήσεις που δίνει, το πολιτικό πρόσωπο επιδιώκει να κατευθύνει τη στάση και τον τρόπο αντίληψης των πολιτικών που πραγματοποίησε η Κυβέρνηση. Παρά το γεγονός ότι ο ομιλητής δεν χρησιμοποίησε την ένταση της φωνής για να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία του πολιτικού λόγου (παρά μόνο σε ελάχιστες εξαιρέσεις), ωστόσο συμπεριέλαβε στην ομιλία εκφράσεις με ηθικό βάρος ώστε να αναδείξει τα συναισθήματά του καθώς και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών που ακολούθησε η Κυβέρνηση. Τέλος, διαπιστώνεται ότι σε πολύ μεγάλο βαθμό ο ομιλητής επιδιώκει να δώσει έμφαση στο περιεχόμενο της συζήτησης μέσα από παύσεις, ενώ από την άλλη πλευρά απουσιάζουν πλήρως οι μη λεκτικοί ήχοι.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο πολιτικός λόγος του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας Νέας Αριστεράς Α. Χαρίτση (https://www.youtube.com/watch?v=MNq_XQs2Gpc). Ως προς τα γλωσσικά χαρακτηριστικά της επικοινωνίας, παρατηρείται ότι ο ομιλητής χρησιμοποιεί ένα επίσημο και κατανοητό λεξιλόγιο, το οποίο δομείται σε μικρές και καταφατικές προτάσεις. Επιπλέον, ο πολιτικός περιλάμβανε εκφράσεις με ηθικό βάρος με σκοπό την κριτική στην πρόταση δυσπιστίας και τη δημιουργία προσδοκιών. Μεταξύ των εκφράσεων που ειπώθηκαν, αναφέρονται οι εξής: *[βιώνουμε μία κρίση της δημοκρατίας μας]*, *[απειλείται από την αδυναμία του πολιτικού συστήματος (αναφερόμενος στη δημοκρατία)]*, *[η χώρα μας εμφανίζεται στον ευρωπαϊκό χάρτη, ταυτισμένη με τη συγκάλυψη, ..., την καταρράκωση του κράτους δικαίου]*, *[οφείλει ο Υπουργός Δικαιοσύνης να παραιτηθεί άμεσα]*, *[μία χώρα που νιώθεις ότι δεν μπορείς να βρεις το δίκιο σου]* και *[καλούμε... για τη ζωή που μας αξίζει]*. Ως προς τα

παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας, ο ομιλητής διατηρεί μία πιο αργή ομιλία, αναδεικνύοντας την ήρεμη στάση του. Τόσο ο ρυθμός της ομιλίας όσο και η ένταση της φωνής είναι σταθερά καθόλη τη διάρκεια αυτής, με ελάχιστες μεταβολές, όπως οι φράσεις: *[η Κυβέρνηση έχει καθοριστική ευθύνη]*, *[πορεύτηκε με αλαζονεία και έπαρση]*, *[έχει πρωταγωνιστήσει σε διαδοχικά επεισόδια που κλονίζουν την εμπιστοσύνη των πολιτών]* και *[κάποιοι φρόντιζαν παρασκηνιακά,, κάποιος ή κάποιοι θα έκαναν το αδιανόητο ... (αναφερόμενος σε πεπραγμένα μετά τις πρώτες ώρες του δυστυχήματος)]*, με τις λέξεις καθοριστική, αλαζονεία, έπαρση, εμπιστοσύνη και κάποιοι, έχουν ειπωθεί με αυξημένη ένταση. Επιπρόσθετα παρατηρείται σε μικρό βαθμό επανάληψη λέξεων όπως η φράση *[η συμπεριφορά αυτή είναι ανεπίτρεπτη, η συμπεριφορά αυτή είναι αντιθεσμική]*, καθώς και η μετατροπή των καταφατικών προτάσεων σε ερωτηματικές, όπως για παράδειγμα οι φράσεις *[υπήρξε τέτοιο έγγραφο, ναι ή όχι;]* και *[ποιος είναι τελικά ο υπεύθυνος ...;]*. Σημειώνεται μάλιστα ότι στην προκειμένη περίπτωση οι λέξεις που επαναλαμβάνονται ή καταλήγουν σε ερώτηση, δεν αποσκοπούν μόνο στο να δώσουν έμφαση στο περιεχόμενο των πληροφοριών που αναφέρονται, αλλά και να δημιουργήσουν αισθήματα (θετικά και αρνητικά) για την ελληνική κοινωνία. Ενδεικτικές εκφράσεις που επιδιώκουν τη συναισθηματική φόρτιση του κοινού είναι: *[το μόνο ίσως ελπιδοφόρο ... αναπτύσσεται μία κοινωνική αντιπολίτευση]*, *[αυτή δυστυχώς είναι η χώρα μας]* και *[η Eurostat μας έβγαλε στην αγοραστική δύναμη ... δεύτερη πριν το τέλος... Για αυτή την ανάπτυξη πανηγυρίζει η κυβέρνηση]*. Τέλος, αναφέρεται ότι στην εν λόγω ομιλία δεν παρατηρήθηκαν παύσεις, ενώ επίσης δεν χρησιμοποιήθηκαν μη λεκτικοί ήχοι κατά την μετάδοση των πληροφοριών. Παρατηρώντας τον πολιτικό λόγο του Α. Χαρίτη διαπιστώνεται ότι χρησιμοποιεί ένα επίσημο μεν λεξιλόγιο, ωστόσο τα μηνύματα που μεταφέρει να γίνονται αντιληπτά και κατανοητά προς όλους, ενώ χρησιμοποιεί και λέξεις με στόχο τη δημιουργία αισθήματος φόβου, αλλά και δημιουργίας προσδοκιών προς το ακροατήριο. Η έμφαση στο περιεχόμενο της ομιλίας πραγματοποιείται κυρίως με τις λέξεις που περιέχουν ηθικό βάρος, ενώ σε μικρότερο βαθμό γίνεται μεταβολή στον τόνο της φωνής, επανάληψη λέξεων και ερωτηματικές εκφράσεις. Επιπλέον, σημειώνεται ότι προκειμένου το πολιτικό πρόσωπο να ωθήσει το ακροατήριο και το κοινό να ακολουθήσουν τα λεγόμενά του, επιδιώκει να δημιουργήσει θετικά συναισθήματα σε σχέση με την πολιτική του κόμματος που εκπροσωπεί και αρνητικά συναισθήματα για την αντιπολίτευση.

Η τελευταία ομιλία που εξετάζεται στην παρούσα διπλωματική εργασία, εκφωνήθηκε από τον Β. Στίγκα, Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας Σπαρτιατών (<https://www.youtube.com/watch?v=FJTqyo8wGn0>). Πρωτίστως, η ομιλία διακρίνεται από επίσημο λεξιλόγιο, καθώς και από λέξεις και φράσεις που έχουν στόχο να αναδείξουν τη στάση του κόμματος και προκαλέσουν συναισθήματα (π.χ. εκφοβισμό). Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι φράσεις *[αποδοκιμάζουμε και καταδικάζουμε την αντιλαϊκή και αντιελληνική πολιτική]*, *[θεωρούμε απαράδεκτη και ύβρη προς τους Έλληνες]*, *[τολμάτε να χωρίζετε Ντροπή σας]* και *[η δημοκρατία για εμάς είναι όπως η ασπίδα ... με τα ηρωικά λόγια ή ταν ή επί τας]*. Επιπλέον, ο πολιτικός λόγος διακρίνεται από σύντομες προτάσεις, τόσο καταφατικές όσο και ερωτηματικές. Αναφορικά με τα παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας, αρχικά διαπιστώνεται ένας γρήγορος ρυθμός ομιλίας καθόλη τη διάρκειά της, με αλλαγές στην ένταση του τόνου. Η αύξηση της έντασης πραγματοποιείται σε μεμονωμένες λέξεις, όπως για παράδειγμα οι λέξεις *αθλιότητα*, *φαγώθηκαν* και *τεράστιες* στις φράσεις *[αθλιότητα του σιδηροδρομικού δικτύου]*, *[φαγώθηκαν δισεκατομμύρια]* και *[τεράστιες ευθύνες έχει και η Νέα Δημοκρατία]*. Προκειμένου να δοθεί έμφαση στο περιεχόμενο της ομιλίας, χρησιμοποιούνται σε αρκετά σημεία ερωτηματικές εκφράσεις, όπως για παράδειγμα οι φράσεις: *[μας λέει ότι αυτός είναι δημοκράτης και εμείς δεν είμαστε;]*, *[αγνοεί τους ... ψηφοφόρους που μας στήριζαν με τη ψήφο τους;]*, *[δεν έχει ευθύνες το ΠΑΣΟΚ και ο ΣΥΡΙΖΑ γι' αυτή τη τραγωδία ...]* και *[τι έκαναν τα τελευταία 50 χρόνια για να έχουμε σιδηροδρόμους;]*. Μέσα από τον πολιτικό λόγο του Β. Στίγκα, παρατηρείται ότι πρόκειται για μία γρήγορη ομιλία, με χρήση λέξεων που δημιουργούν συναισθήματα και ασκούν κριτική. Η γρήγορη ομιλία αποτυπώνει την πρόθεση του ομιλητή να μεταφέρει πολλές πληροφορίες σε περιορισμένο χρονικό διάστημα. Η χρήση λέξεων με ειδικό βάρος στοχεύει στην έμφαση στο περιεχόμενο της συζήτησης και στην προσπάθεια δημιουργίας κριτικής στάσης από την πλευρά του κοινού προς την πολιτική της Κυβέρνησης αλλά και των προηγούμενων Κυβερνήσεων. Από τα παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας, έμφαση δίνεται κυρίως μέσα από την αύξηση στην ένταση της φωνής και το σχηματισμό προτάσεων που καταλήγουν σε ερώτηση.

4.2 Συνοπτική παρουσίαση πολιτικών λόγων

Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται συνοπτικά οι πολιτικοί λόγοι που μελετήθηκαν στην παρούσα διπλωματική εργασία. Η δομή του Πίνακα 1 περιλαμβάνει τους άξονες που έχουν αναπτυχθεί στο ερευνητικό εργαλείο, αποτυπώνοντας τον ομιλητή και το είδος της ομιλίας που εκφωνήθηκε, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται τα γλωσσικά και παραγλωσσικά χαρακτηριστικά των πολιτικών λόγων.

Πίνακας 1 Παρουσίαση των πολιτικών λόγων

Πολιτικό Πρόσωπο	Είδος ομιλίας - Έτος	Γλωσσικά στοιχεία	Παραγλωσσικά στοιχεία
Νίκος Ανδρουλάκης	Συζήτηση στη Βουλή για την πρόταση δυσπιστίας, 2024	Απλό λεξιλόγιο Κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις Χρήση καταφατικών προτάσεων με περιορισμένο αριθμό φράσεων που καταλήγουν σε ερώτηση	Ρυθμός ομιλίας: αργή και σταθερή ομιλία Επιτονισμός: σταθερός τόνος με μεταβολές στην ένταση Έμφαση: επανάληψη λέξεων και ανάδειξη συγκρίσεων Παύσεις: παρατηρήθηκαν σε πολύ χαμηλό βαθμό Μη λεκτικοί ήχοι: δεν παρατηρήθηκαν
Κυριάκος Βελόπουλος	Ολομέλεια της Βουλής επί της πρότασης δυσπιστίας της Κυβέρνησης, 2024	Απλό λεξιλόγιο Καταφατικές και ερωτηματικές προτάσεις Λέξεις με ηθικό βάρος Σύντομες προτάσεις	Ρυθμός ομιλίας: γρήγορος και σταθερός ρυθμός Επιτονισμός: υψηλός τόνος της φωνής, συχνές αυξήσεις της έντασης της φωνής σε μεμονωμένες λέξεις, αλλαγές στη χροιά της φωνής. Έμφαση: επανάληψη λέξεων, ερωτηματικές προτάσεις Παύσεις: δεν παρατηρήθηκαν Μη λεκτικοί ήχοι: δεν παρατηρήθηκαν
Δημήτρης	Ομιλία στην	Επίσημο λεξιλόγιο	Ρυθμός ομιλίας: γρήγορη και σταθερή

Κουτσούμπας	Ολομέλεια για την πρόταση δυσπιστίας, 2024	Κωδικοποιημένη γλώσσα – ξύλινος λόγος Κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις Λέξεις και φράσεις με ειδικό βάρος	ομιλία Επιτονισμός: σχετικά υψηλή ένταση, αλλαγή στον τόνο και χροιά της φωνής, αύξηση της έντασης Έμφαση: έμφαση σε λέξεις με αύξηση της έντασης της φωνής, έμφαση σε λέξεις για την ανάδειξη αντιθέσεων, σε χαμηλότερο βαθμό χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματικές φράσεις και επανάληψη λέξεων Παύσεις: δεν παρατηρήθηκαν Μη λεκτικοί ήχοι: δεν παρατηρήθηκαν
Ζωή Κωνσταντοπούλου	Συζήτηση στη Βουλή, για την πρόταση δυσπιστίας της Κυβέρνησης, 2024	Απλό λεξιλόγιο Χρήση επαναλήψεων Κύριες προτάσεις (σύντομες) Καταφατικές προτάσεις που καταλήγουν σε ερωτηματικές	Ρυθμός ομιλίας: αργή ομιλία Επιτονισμός: αύξηση της έντασης και του τόνου της φωνής Έμφαση: μέσα από επανάληψη λέξεων και φράσεων Χρήση εκφράσεων με στόχο την πρόκληση θαυμασμού, την αποτύπωση της δέσμευσης και την άσκηση κριτικής στην Κυβέρνηση Παύσεις: δεν παρατηρήθηκαν Μη λεκτικοί ήχοι: δεν παρατηρήθηκαν
Κυριάκος Μητσοτάκης	Ολομέλεια της Βουλής επί της πρότασης δυσπιστίας της Κυβέρνησης, 2024	Επίσημο λεξιλόγιο, ξύλινος λόγος Μακροσκελείς προτάσεις Χρήση λέξεων με ειδικό βάρος	Ρυθμός ομιλίας: αργή ομιλία Επιτονισμός: σταθερός τόνος και χροιά της φωνής με μεταβολές στην ένταση και χροιά. Μετατροπή καταφατικών προτάσεων σε ερωτηματικές Έμφαση: μέσα από επαναλήψεις λέξεων Χρήση φράσεων για τη συναισθηματική φόρτιση του ακροατηρίου και την ανάδειξη συγκρίσεων με Παύσεις: δεν παρατηρήθηκαν Μη λεκτικοί ήχοι: δεν παρατηρήθηκαν
Δημήτρης Νατσιός	Συζήτηση στη Βουλή για την	Καταφατικές προτάσεις	Ρυθμός ομιλίας: αργή ομιλία Επιτονισμός: σταθερός τόνος και χροιά

	πρόταση δυσπιστίας, 2024	Απλό λεξιλόγιο Λέξεις με ηθικό βάρος Σύντομες προτάσεις Χρήση α' ενικού προσώπου	της φωνής με ελάχιστες μεταβολές, μετατροπή καταφατικών προτάσεων σε ερωτηματικές Έμφαση: σε λέξεις και φράσεις μέσω αύξησης του τόνου Παύσεις: παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια της ομιλίας Μη λεκτικοί ήχοι: δεν παρατηρήθηκαν
Αλέξης Χαρίτσης	Συζήτηση στη Βουλή για την πρόταση δυσπιστίας, 2024	Επίσημο λεξιλόγιο Σύντομες και καταφατικές προτάσεις Χρήση λέξεων με ειδικό βάρος	Ρυθμός ομιλίας: αργή ομιλία Επιτονισμός: σταθερός τόνος και χροιά της φωνής με ελάχιστες μεταβολές, μετατροπή καταφατικών προτάσεων σε ερωτηματικές Έμφαση: σε λέξεις και φράσεις Παύσεις: δεν παρατηρήθηκαν Μη λεκτικοί ήχοι: δεν παρατηρήθηκαν
Βασίλειος Στίγκας	Συζήτηση στη Βουλή, για την πρόταση δυσπιστίας της Κυβέρνησης, 2024	Επίσημο λεξιλόγιο Κύριες προτάσεις (σύντομες) Καταφατικές προτάσεις που καταλήγουν σε ερωτηματικές Λέξεις με ηθικό βάρος	Ρυθμός ομιλίας: γρήγορη ομιλία Επιτονισμός: αύξηση της έντασης και του τόνου της φωνής Έμφαση: μέσα από ερωτηματικές εκφράσεις Χρήση εκφράσεων με στόχο την άσκηση κριτικής στην Κυβέρνηση Παύσεις: δεν παρατηρήθηκαν Μη λεκτικοί ήχοι: δεν παρατηρήθηκαν

Κεφάλαιο 5

Αποτελέσματα - Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν να εντοπιστούν τα γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται στον πολιτικό λόγο. Σε πρώτη φάση, πραγματοποιήθηκε καταγραφή των γλωσσικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον πολιτικό λόγο. Γενικότερα, παρατηρείται ότι οι ομιλίες χρησιμοποιούν τόσο επίσημη γλώσσα (ομιλίες Δ. Κουτσούμπα, Κ. Μητσοτάκη, Α. Χαρίτση, Β. Στίγκα), η οποία μάλιστα είναι αναμενόμενη δεδομένου ότι πρόκειται για ομιλίες εντός της Βουλής, όσο και πιο απλό λεξιλόγιο (ομιλίες Κ. Βελόπουλου, Ν. Ανδρουλάκη, Ζ. Κωνσταντοπούλου, Δ. Νατσιό). Οι απλές λέξεις και εκφράσεις επιλέγονται συχνά με απώτερο σκοπό το περιεχόμενο της ομιλίας να γίνεται κατανοητό από μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού, χωρίς να απαιτείται να διαθέτουν υψηλό μορφωτικό υπόβαθρο. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει συντελέσει στην αλλαγή του τρόπου αλληλεπίδρασης μεταξύ πολίτη και πολιτικού (Perfetti & Ponziano, 2020). Με βάση το συγκεκριμένο εύρημα, θεωρούμε ότι η χρησιμοποίηση απλών εκφράσεων στους πολιτικούς λόγους θα είναι ολοένα και πιο εμφανής. Μάλιστα, η χρήση των κοινωνικών δικτύων έχει ως αποτέλεσμα, η πλειοψηφία των πολιτών να έχουν πρόσβαση σε ομιλίες που πραγματοποιούνται από πολιτικά πρόσωπα. Δεδομένου ότι ο στόχος της πολιτικής είναι η προσέλκυση των πολιτών/ ψηφοφόρων, θεωρείται αναμενόμενη η διαμόρφωση των πολιτικών λόγων με έναν πιο απλό τρόπο έκφρασης (Πασχαλίδης, 2017).

Ως προς την δομή των προτάσεων, παρατηρείται μία ποικιλομορφία μεταξύ των πολιτικών λόγων. Οι περισσότεροι από αυτούς αποτελούνται από σύντομες προτάσεις (ομιλίες Κ. Βελόπουλου, Ζ. Κωνσταντοπούλου, Δ. Νατσιό, Α. Χαρίτση, Β. Στίγκα), ενώ παρατηρήθηκαν και ομιλίες ή φράσεις οι οποίες ήταν μακροσκελείς, αποτελούμενες από κυρίες και δευτερεύουσες προτάσεις (ομιλίες Δ. Κουτσούμπα, Κ. Μητσοτάκη, Ν. Ανδρουλάκη). Κατά τη βιβλιογραφική ανασκόπηση διαπιστώθηκε ότι στον πολιτικό λόγο χρησιμοποιούνται κυρίως σύντομες προτάσεις (Μανικάρου, 2014; Prifti, 2017). Ωστόσο, παράγοντες όπως η προσωπικότητα του ομιλητή, ο περιορισμένος χρόνος ομιλίας και η πρόθεση του ομιλητή να δώσουν έμφαση σε

πληροφορίες δίνοντας επιπλέον λεπτομέρειες, είναι πιθανό να οδηγήσουν τον ομιλητή στην δημιουργία μεγαλύτερων προτάσεων.

Ένα ακόμη γλωσσικό στοιχείο των πολιτικών ομιλιών που μελετήθηκαν, το οποίο είναι συναφές με ευρήματα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, είναι η χρήση καταφατικών προτάσεων (ομιλίες Ν. Ανδρουλάκη, Κ. Βελόπουλου, Δ. Κουτσούμπα, Ζ. Κωνσταντοπούλου, Δ. Νατσιό, Α. Χαρίτση, Β. Στίγκα) (Amaglobeli, 2017; Μανικάρου, 2014). Επιπλέον, σε όλες σχεδόν τις ομιλίες (Ν. Ανδρουλάκη, Κ. Βελόπουλου, Δ. Κουτσούμπα, Κ. Μητσοτάκη, Δ. Νατσιό, Α. Χαρίτση, Β. Στίγκα) χρησιμοποιούνται λέξεις με ειδικό και ηθικό βάρος, όπως για παράδειγμα, οι λέξεις/φράσεις: καταδικάζουμε, η Κυβέρνηση έχει καθοριστική ευθύνη, αγανάκτηση του Έλληνα, κ.α., οι οποίες έχουν ως στόχο να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο περιεχόμενο της συζήτησης, αλλά και να αναδείξουν τη σπουδαιότητα από τα λεγόμενά τους, απέναντι στο σύνολο της κοινωνίας. Τέλος ως προς το λεξιλόγιο, χρησιμοποιήθηκε εξίσου επίσημο λεξιλόγιο όσο και πιο απλές εκφράσεις. Ακόμη, παρατηρήθηκε ότι σε μεγάλο βαθμό οι πολιτικές ομιλίες περιλαμβάνουν λέξεις οι οποίες έχουν ως στόχο να παρακινήσουν το ακροατήριο να υιοθετήσει τις στάσεις του ομιλητή (ομιλίες Ν. Ανδρουλάκη, Ζ. Κωνσταντοπούλου), να αναδείξει τη συναισθηματική του κατάσταση (ομιλίες Ν. Ανδρουλάκη, Δ. Κουτσούμπα, Ζ. Κωνσταντοπούλου), ή ακόμη και να δημιουργήσει συναισθήματα προς τους αποδέκτες της ομιλίας όπως για παράδειγμα ο φόβος, ο θυμός, η απογοήτευση, ή/και η ανακούφιση και η ηρεμία (ομιλίες Κ. Βελόπουλου, Δ. Νατσιό, Α. Χαρίτση). Σύμφωνα με την βιβλιογραφία (Μανικάρου, 2014) συχνά χρησιμοποιούνται διάφορες λέξεις και εκφράσεις από τους πολιτικούς όταν επιδιώκουν να αναδείξουν κινδύνους προς το ακροατήριο ή να αιτιολογήσουν τις πολιτικές τους επιλογές. Σημειώνεται βέβαια ότι ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ομιλητή, το είδος της ομιλίας, το κοινό που απευθύνεται και το στόχο της ομιλίας, είναι πιθανό να μεταβάλλονται οι λέξεις που χρησιμοποιούνται και άρα τα συναισθήματα που επιθυμούν να αναπτύξουν. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της πρότασης δυσπιστίας οι ομιλητές που προέρχονται από την Κυβέρνηση είχαν ως στόχο να δημιουργήσουν αίσθημα ηρεμίας και εμπιστοσύνης προς τους πολίτες ενώ στην αντίθετη πλευρά, στόχος ήταν η ανάδειξη κινδύνων και ο εκφοβισμός του κοινού.

Στη συνέχεια, καταγράφηκαν τα παραγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται στον πολιτικό λόγο. Ως προς τον ρυθμό της ομιλίας, υπάρχουν

ομιλίες με γρήγορο ρυθμό (ομιλίες Κ. Βελόπουλου, Δ. Κουτσούμπα, Β. Στίγκας), ενώ οι περισσότερες ήταν με αργό ρυθμό (ομιλίες Α. Ανδρουλάκη, Ζ. Κωνσταντοπούλου, Κ. Μητσοτάκη, Δ. Νατσιό, Α. Χαρίτση). Αρχικά αναφέρεται ότι ο διαφορετικός ρυθμός ομιλίας μπορεί να σχετίζεται με το διαθέσιμο χρόνο που έχουν οι ομιλητές. Καθίσταται σαφές ότι ένας πολιτικός λόγος όπου ο ομιλητής θέλει να μεταφέρει πολλές πληροφορίες, χωρίς ωστόσο να έχει αρκετό χρόνο, θα πρέπει να αυξήσει την ταχύτητα της ομιλίας. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι η γρήγορη ομιλία σχετίζεται με την προσπάθεια του ομιλητή να μεταφέρει προς το ακροατήριο τις προθέσεις και τα συναισθήματα του. Από την άλλη πλευρά όταν ο ομιλητής προσπαθεί να μεταφέρει το μήνυμα με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια, ώστε το νόημα του να γίνει αντιληπτό από το ακροατήριο, επιλέγει ένα πιο αργό ρυθμό ομιλίας. Γενικότερα παρατηρήθηκε ότι οι περισσότερες πολιτικές ομιλίες είχαν αργό ρυθμό. Στο σημείο αυτό μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η επιλογή του ρυθμού ομιλίας εξαρτάται από το σύνολο των πληροφοριών που θέλουν να μεταφέρουν οι ομιλητές, δεδομένου ότι πρόκειται για ομιλίες που πραγματοποιήθηκαν στο ίδιο πλαίσιο (ολομέλεια της Βουλής για την πρόταση δυσπιστίας), ή ακόμη και από το πολιτικό κόμμα που εκπροσωπούν (π.χ. τα πολιτικά πρόσωπα που εκπροσωπούν την Κυβέρνηση, ενδέχεται να παρουσιάζουν πιο γρήγορο ρυθμό ομιλίας ώστε να αποτυπώσουν περισσότερα θετικά στοιχεία στην ομιλία τους).

Αναφορικά με τα στοιχεία επιτονισμού, διαπιστώθηκε ότι οι μισές ομιλίες πραγματοποιούνται σε υψηλό τόνο (ομιλίες Κ. Βελόπουλου, Δ. Κουτσούμπα, Ζ. Κωνσταντοπούλου, Β. Στίγκας), ενώ στις άλλες μισές επιλέγεται χαμηλότερος τόνος της φωνής από τον ομιλητή (Ν. Ανδρουλάκης, Κ. Μητσοτάκης, Δ. Νατσιός, Α. Χαρίτσης). Η επιλογή του τόνου της φωνής συχνά καθορίζεται από το είδος της ομιλίας και το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται. Ο υψηλός τόνος της ομιλίας αποτελεί ένα παραγωγικό στοιχείο που αξιοποιεί ο ομιλητής στον πολιτικό λόγο, όταν επιθυμεί να δώσει έμφαση στο περιεχόμενο της συζήτησης, να δημιουργήσει ερωτήσεις ή να εκφράσει τα συναισθήματα του. Από την άλλη πλευρά, ο χαμηλός τόνος στην ομιλία συνδέεται με την ήρεμη, ή την αρνητική συναισθηματική κατάσταση του ομιλητή. Παρόλο που οι μισές πολιτικές ομιλίες εκφωνήθηκαν με ένα χαμηλό και σταθερό τόνο, ωστόσο αναφέρεται ότι σε όλες τις ομιλίες υπήρχαν σημεία στα οποία παρατηρήθηκαν μεταβολές στην ένταση ή και στη χροιά της φωνής (σε διαφορετικό βαθμό), με στόχο ο ομιλητής να δώσει έμφαση στη συζήτηση, να

αναδειξεί τα συναισθήματα του, να μεταφέρει τις προθέσεις του, να δημιουργήσει ερωτηματικές φράσεις, να αναδειξεί αντιθέσεις, καθώς και να πραγματοποιήσει συγκρίσεις. Τα συγκεκριμένα ευρήματα είναι συναφή με τα ευρήματα που προέκυψαν κατά το στάδιο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης (Levis, 2012; Peng, 2016).

Προκειμένου οι πολιτικοί να δώσουν έμφαση σε λεπτομέρειες, πέρα από την αύξηση της έντασης και την αλλαγή της φωνής, φαίνεται πως επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν μεθόδους όπως η επανάληψη λέξεων (ομιλίες Ν. Ανδρουλάκη, Κ. Βελόπουλου, Ζ. Κωνσταντοπούλου, Κ. Μητσοτάκη), καθώς και η έμφαση σε λέξεις που έχουν ως στόχο την άσκηση κριτικής σε άλλα πολιτικά κόμματα (ομιλίες Κ. Βελόπουλου, Δ. Κουτσούμπα, Ζ. Κωνσταντοπούλου, Α. Χαρίτση). Όπως αναφέρεται και στην βιβλιογραφία, η έμφαση σε συγκεκριμένες λέξεις ή φράσεις συντελεί ώστε ο ομιλητής να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο θα αντιληφθεί το ακροατήριο ένα μήνυμα (Levis, 2012; Peng, 2016).

Ένα ακόμη παραγλωσσικό χαρακτηριστικό επικοινωνίας, είναι οι παύσεις. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία οι παύσεις χρησιμοποιούνται όταν ο ομιλητής επιδιώκει να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένες πληροφορίες, να δώσει τη δυνατότητα στο ακροατήριο να σκεφτεί αυτά που έχουν ειπωθεί, να δημιουργήσει προσδοκίες, να αυξήσει το ενδιαφέρον της συζήτησης, να εκφράσει τα συναισθήματα του, καθώς και να ελέγξει το ρυθμό της συζήτησης (Levis, 2012; Peng, 2016). Όσον αφορά τους μη λεκτικούς ήχους, χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο για την έκφραση των συναισθημάτων, των αντιδράσεων και των στάσεων των ομιλητών προς το ακροατήριο (Grillo & Enesi, 2022). Γενικότερα, τόσο οι παύσεις όσο και οι μη λεκτικοί ήχοι, δεν φαίνεται να αποτελούν βασικό παραγλωσσικό χαρακτηριστικό των πολιτικών λόγων που μελετήθηκαν, καθώς η έμφαση σε συγκεκριμένες πληροφορίες, η ανάδειξη της συναισθηματικής κατάστασης των ομιλητών, καθώς και ο τρόπος που μεταφέρουν το μήνυμα προς τον ακροατή, πραγματοποιούνται κατά κύριο λόγο με την μεταβολή στο ρυθμό της ομιλίας, την ένταση και τη χροιά της φωνής. Παρόλα αυτά, παρατηρήθηκαν μεμονωμένες περιπτώσεις όπου ο ομιλητής αξιολογεί σημαντικά τις παύσεις (ομιλία Δ. Νατσιού), στην προσπάθεια του να δώσει έμφαση στο περιεχόμενο της συζήτησης, να κατευθύνει τη συζήτηση ή/και να επηρεάσει την αντίληψη του κοινού.

Συμπεράσματα

Ο πολιτικός λόγος αντικατοπτρίζει την πολιτική που ασκείται σε μία κοινωνία καθώς μέσα από αυτόν δημιουργούνται οι κυρίαρχες αξίες της. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο χαρακτήρας του πολιτικού λόγου είναι ιδεολογικός, κάτι που σημαίνει ότι αντιπροσωπεύει τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τους κανόνες μίας κοινωνίας. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου είναι ότι αποτελεί μία γλώσσα επιρροής, όπου ο ομιλητής επιδιώκει να διαμορφώσει τις στάσεις των ακροατών και να καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα αντιληφθούν ένα μήνυμα.

Ο πολιτικός λόγος διακρίνεται από ένα σύνολο γλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων τα οποία επηρεάζονται από την τυπική γλώσσα, το ιδεολογικό υπόβαθρο του ομιλητή, το κοινό στο οποίο απευθύνεται, κ.α. Πρόκειται για μία ειδική μορφή λόγου η οποία περιέχει λέξεις, εκφράσεις, ιδιωματισμούς και στοιχεία που έχουν συναισθηματικό αντίκτυπο στον αποδέκτη. Στα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου περιλαμβάνεται και το γεγονός ότι παρουσιάζει μία αγωνιστική/ ανταγωνιστική διάθεση από την πλευρά του ομιλητή.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν η ανάδειξη των γλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων που διακρίνονται στον πολιτικό λόγο. Για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας επιλέχθηκε η μέθοδος της έρευνας περιεχομένου. Πιο συγκεκριμένα, οι πολιτικοί λόγοι που μελετήθηκαν είχαν αναρτηθεί στο κοινωνικό δίκτυο YouTube. Αναφέρεται ότι πρόκειται για πολιτικούς λόγους που είχαν εκφωνηθεί από Έλληνες πολιτικούς στην ελληνική γλώσσα και σχετίζονταν με συζητήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στην πρόταση δυσπιστίας προς την Κυβέρνηση για το έτος 2024. Για την καταγραφή των γλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων των πολιτικών λόγων αναπτύχθηκε ένα δομημένο εργαλείο το οποίο αποτελούνταν από επιμέρους άξονες με βάση τους ερευνητικούς στόχους που έχουν τεθεί. Ως προς τα γλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας, καταγράφηκαν πληροφορίες για το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται στους πολιτικούς λόγους και την δομή των προτάσεων. Αναφορικά με τα παραγλωσσικά στοιχεία των πολιτικών λόγων, εντοπίστηκαν χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τον ρυθμό της ομιλίας, τον επιτονισμό, τις παύσεις και την χρήση μη λεκτικών ήχων.

Ως προς τα γλωσσικά στοιχεία των πολιτικών λόγων που μελετήθηκαν, διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιείται εξίσου η επίσημη και ανεπίσημη γλώσσα, καθώς επίσης και λέξεις και εκφράσεις με ηθικό βάρος, ενώ οι προτάσεις μπορεί να είναι τόσο σύντομες όσο και μακροσκελείς. Εκτιμάται ότι η χρήση λέξεων και εκφράσεων με ηθικό βάρος οφείλεται στην πρόθεση των πολιτικών προσώπων να αναδείξουν κινδύνους και να προκαλέσουν εκφοβισμό στο κοινό. Όσον αφορά, τη χρήση σύντομων προτάσεων, οφείλεται στην πρόθεση του ομιλητή να μεταφέρει με σαφήνεια το περιεχόμενο του μηνύματος και να γίνει εύκολα κατανοητό από τους παραλήπτες.

Αναφορικά με τα παραγλωσσικά στοιχεία, παρατηρήθηκε ότι οι πολιτικοί λόγοι διακρίνονται τόσο από γρήγορο όσο και από αργό ρυθμό ομιλίας. Η αργή ομιλία, συνδέεται με την ήρεμη κατάσταση του ομιλητή και την προσπάθεια του να μεταφέρει με σαφήνεια το μήνυμα. Ωστόσο ο περιορισμός στο χρόνο ομιλίας και η πρόθεση να μεταφέρει μεγάλο όγκο πληροφοριών, έχουν ως αποτέλεσμα η ταχύτητα στο ρυθμό της ομιλίας να είναι συχνά γρήγορη.

Ο τόνος της φωνής στους πολιτικούς λόγους που μελετήθηκαν ήταν είτε υψηλός είτε χαμηλός, ενώ σε όλες σχεδόν τις ομιλίες υπήρχαν σημεία όπου μεταβαλλόταν η ένταση τον τόνο ή ακόμη και στη χροιά της φωνής. Μέσα από τον τόνο της φωνής, οι ομιλητές έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και να καθορίζουν τα σημεία στο οποία θα πρέπει ο ομιλητής να εστιάσει την προσοχή του. Μάλιστα, η αλλαγή στην ένταση και τη χροιά της φωνής, αποτελέσαν ένα από τα σημαντικότερα παραγλωσσικά στοιχεία των πολιτικών λόγων, καθώς μέσα από τα αυτά οι ομιλητές μετέφεραν τις προθέσεις τους, δημιούργησαν ερωτηματικές εκφράσεις, ενώ επίσης ανέδειξαν αντιθέσεις και πραγματοποίησαν συγκρίσεις σε επίπεδο πολιτικών κομμάτων. Ακόμη, προκειμένου να δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένες λεπτομέρειες, οι πολιτικοί χρησιμοποιούν συχνά την επανάληψη λέξεων, προκειμένου να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του κοινού, να ασκήσουν κριτική σε άλλα πολιτικά κόμματα, ή/και να επηρεάσουν τον τρόπο που το κοινό θα αντιληφθεί ένα μήνυμα.

Δύο ακόμη παραγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας, τα οποία ωστόσο δεν παρατηρήθηκαν σημαντικά στους πολιτικούς λόγους, ήταν οι παύσεις και οι μη λεκτικοί ήχοι. Στην πρώτη περίπτωση, ο ομιλητής μπορεί να αξιοποιεί τις παύσεις

στον πολιτικό λόγο έτσι ώστε να ελέγχει το ρυθμό της συζήτησης, να δημιουργεί προσδοκίες, να δίνει χρόνο στο ακροατήριο να σκεφτεί, κ.λπ. Από την άλλη, οι μη λεκτικοί ήχοι χρησιμοποιούνται κυρίως για την έκφραση των συναισθημάτων και την ανάδειξη της στάσης του ομιλητή. Σημειώνεται ότι στους πολιτικούς λόγους που μελετήθηκαν οι παύσεις (με ελάχιστες εξαιρέσεις) και οι μη λεκτικοί ήχοι δεν αξιοποιήθηκαν για την αλληλεπίδραση με το ακροατήριο, καθώς σε πολύ μεγάλο βαθμό οι ομιλητές χρησιμοποίησαν τις μεταβολές στην ένταση και τη χροιά της φωνής, καθώς και στο ρυθμό της ομιλίας.

Συνοψίζοντας, παρατηρείται ότι οι πολιτικοί λόγοι διακρίνονται από μία γλώσσα στην οποία περιέχονται παραγλωσσικά στοιχεία με στόχο να καθορίσουν το νόημα της συζήτησης και να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο θα το αντιληφθεί το κοινό. Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμη μία αναφορά για τους περιορισμούς της μελέτης. Γενικότερα, δεν προέκυψαν εμπόδια που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την επιτυχή ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας.

Κλείνοντας τη διπλωματική εργασία, αποτυπώνονται ορισμένες προτάσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο μελλοντικής έρευνας. Αρχικά, η παρούσα μελέτη στηρίχτηκε στη μέθοδο της έρευνας περιεχομένου. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν αποσπάσματα ή ολοκληρωμένες ομιλίες πολιτικών προσώπων, που έχουν αναρτηθεί σε κοινωνικά δίκτυα σχετικά με τη συζήτηση για πρόταση δυσπιστίας προς την Κυβέρνηση. Στο μέλλον, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μία έρευνα με διαφορετική μέθοδο. Για παράδειγμα, θα μπορούσε ένας ερευνητής να παρατηρήσει με φυσική παρουσία, ορισμένες πολιτικές ομιλίες ώστε να καταγραφούν τα γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία που αξιοποιούνται καθόλη την διάρκεια της ομιλίας τους.

Ακόμη, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μία έρευνα, η οποία θα αξιολογήσει τα γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία πολιτικών λόγων όχι μόνο από Έλληνες πολιτικούς, αλλά και από πολιτικά πρόσωπα στο εξωτερικό. Κάτι τέτοιο θα έχει ως αποτέλεσμα, να αναδειχθούν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των πολιτικών λόγων που αναπτύσσονται σε διαφορετικές χώρες.

Τέλος, πέρα από τα γλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία επικοινωνίας, ο πολιτικός λόγος διακρίνεται και από εξωγλωσσικά στοιχεία. Προτείνεται λοιπόν η διεξαγωγή μίας μελλοντικής έρευνας, στην οποία θα αποτυπωθούν όχι μόνο τα

γλωσσικά και παραγλωσσικά, αλλά και τα εξωγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται στον πολιτικό λόγο.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Ασπρίδης, Θ, Τσέλιος, Δ & Ρωσσίδης, Γ 2018, *Επιχειρησιακές επικοινωνίες θεωρητική και πρακτική προσέγγιση*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Cohen, L & Manion, L 2000, *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Δεληγκιακούρη, Α 2022, *Πολιτικός λόγος και τηλεόραση. Πολιτική, ιδεολογία και ΜΜΕ*, Επίκεντρο, Αθήνα.

Κεδράκα, Κ 2008 ‘Μεθοδολογία παρατήρησης’, *Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων*, σελ. 1-9.

Λάμνιαν, Κ. Δημόπουλος, Κ. & Πασιάς, Γ 2012, *Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα – διαδικασία αυτοαξιολόγησης*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Αθήνα.

Lightfoot, C. Cole, M & Cole, SR 2014, *Η ανάπτυξη των παιδιών*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Μανικάρου, Μ 2014, *Η Γλώσσα μας*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο.

Μιχάλης, Α 2008, ‘Ελευθερία και αναγκαιότητα στη γλώσσα’, *Παιδαγωγικά Ρεύματα στο Αιγαίο*, 3, σελ. 18-40.

Μπασλής, Γ 2000, *Κοινωνιογλωσσολογία*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.

Μπίκος, Κ 2014, *Η παιδαγωγική σχέση: αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή*. Πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2024, <https://opencourses.auth.gr/modules/document/file.php/OCRS157/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%9C%CE%B1%CE%B8%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82/09%CE%BF%20%CE%BC%CE%AC%CE%B8%CE%B7%CE%BC%CE%B1%20%CE%91%CE%9C.pdf>

Πασχαλίδης, Χ 2017, 'Η επίδραση του πολιτικού κινδύνου στο περιεχόμενο του πολιτικού λόγου', Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.

Τζανάκη, Α 2023, 'Πολιτικός λόγος, διαλεκτοφωνία, πολιτικές και τοπικές ταυτότητες: η περίπτωση της Κρήτης', Διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Χαλικιάς, Μ. Μανωλέσσου, Α & Λάλου, Π 2015, *Μεθοδολογία έρευνας και εισαγωγή στη στατιστική ανάλυση δεδομένων με το IBM SPSS Statistics*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Συγγράμματα και Βοηθήματα, Αθήνα.

Χατζησαββίδης, Σ & Χατζησαββίδου, Α 2014, *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Αθήνα.

Ξενόγλωσση

- Alasuutari, P 2009, 'The rise and relevance of qualitative research', *International Journal of Social Research Methodology*, pp. 1-17.
- Alduhaim, A 2019, 'A comparative study of political discourse features in English and Arabic', *International Journal of English Linguistics*, vol. 9, no. 6, pp. 148-159.
- Amaglobeli, G 2017, 'Types of political discourses and their classification', *Journal of Education in Black Sea Region*, vol. 3, no. 1, pp. 18-24.
- Andreev, I 2024, *Types of communication*. Viewed 03 April 2024, <https://www.valamis.com/hub/types-of-communication>
- Aruma, EO 2018, 'Roles of communication in community development', *International Journal of Network and Communication Research*, vol. 5, no. 1, pp. 1-10.
- Babbie, E 2010, *The practice of social research*, Wadsworth, Belmont.
- Grillo, HM., & Enesi, M 2022, 'The impact, importance, types, and use of non-verbal communication in social relations', *Linguistics and Culture Review*, vol. 6, no. 3, pp. 291-307.
- Guyer, J., Brinol, P., Vaughan-Johnston, T., Fabrigar, L., Moreno, L & Petty, R 2021, 'Paralinguistic features communicated through voice can affect appraisals of confidence and evaluative judgments', *Journal of Nonverbal Behavior*, vol. 45, no. 4, pp. 479-504.
- Hall, J., Horgan, T & Murphy, N 2019, 'Nonverbal communication', *Annual Review of Psychology*, vol. 70, pp. 271-294.
- Hill, A 2021, 'The power of voice: using audio podcasts to teach vocal performance and digital communication', *Journal of Communication Pedagogy*, vol. 4, pp. 38-50.
- Kenzhekanova, KK 2015, 'Linguistic features of political discourse', *Mediterranean Journal of Social Sciences*, vol. 6, no. 2, pp. 192-199.

- Levis, J 2012, 'Suprasegmentals: Intonation', *The Encyclopedia of Applied Linguistics*, pp. 1-7.
- Peng, D 2016, 'English intonation teaching in a perspective of communicative functions', *International Conference on Arts, Design and Contemporary Education*, pp. 1450-1453.
- Perfetti, S & Ponziano, R 2020, 'Communication and digital emotions: the desire of community as a dimension of the existence', *European Journal of Education*, vol. 3, no. 1, pp. 45-60.
- Prifti, M 2017, 'Characteristics of political discourse in Albania', *European Journal of Research in Social Sciences*, vol. 5, no. 4, pp. 12-16.
- Rahmat, NH 2023, 'Exploring direct and indirect strategies in communication: the case for ESL learners', *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, vol. 13, no. 5, pp. 2508-2519.
- Rietveld, AC & Gussenhoven, C 1987, 'Perceived speech rate and intonation' *Journal of Phonetics*, vol. 15, pp. 273-285.
- Sharma, R 2017, 'Communication: the lifeline', *World Wide Journal of Multidisciplinary Research and Development*, vol. 3, no. 9, pp. 259-262.
- Temirova, T.F 2020, 'Importance of paralinguistic features in communication and their theoretical study', *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, vol. 5, no. 25, pp. 111-116.
- Valerevna, PN., & Rakhmatovna, KF 2022, 'The concept of "political discourse"', *European Scholar Journal*, vol. 3, no. 3, pp. 88-91.
- Wahyuni, A 2017, 'The power of verbal and nonverbal communication in learning', *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, vol. 125, pp. 80-83.

Πολιτικοί Λόγοι

Ανδρουλάκης, Ν 2024, *Ομιλία Νίκου Ανδρουλάκη στη συζήτηση για την πρόταση δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης*. Πρόσβαση 18 Ιουνίου 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=Vrjmqtu8ySo>

Βελόπουλος, Κ 2024, *Κ. Βελόπουλος (Πρόεδρος ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΥΣΗΣ) (Πρόταση δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης) (28/03/2024)*. Πρόσβαση 11 Ιουλίου 2024, https://www.youtube.com/watch?v=XoJLXfwMI_I

Κουτσούμπας, Δ 2024, *Δ. Κουτσούμπας (Γενικός Γραμματέας Κ.Κ.Ε) (Πρόταση δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης) (27/03/2024)*. Πρόσβαση 11 Ιουλίου 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=SmcMXZpOSOO>

Κωνσταντοπούλου, Ζ 2024, *Η παρέμβαση της Ζωής Κωνσταντοπούλου προς τον Κ. Καραμανλή (27/3/24)*. Πρόσβαση 16 Απριλίου 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=Sajhfir4Vac>

Μητσοτάκης, Κ 2024, *Κ. Μητσοτάκης (Πρωθυπουργός)(Πρόταση δυσπιστίας κατά της κυβέρνησης) (28/03/2024)*. Πρόσβαση 11 Ιουλίου 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=ugrSWvHu1qg>

Νατσιός, Δ 2024, *Δ. Νατσιός (Πρόεδρος ΝΙΚΗΣ) (Πρόταση δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης) (27/03/2024)*. Πρόσβαση 11 Ιουλίου 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=AX8iTxC0kM>

Στίγκας, Β 2024, *Β. Στίγκας (Πρόεδρος Σπαρτιάτες) (Πρόταση δυσπιστίας κατά της Κυβέρνησης) (28/03/2024)*. Πρόσβαση 11 Ιουλίου 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=FJTqyo8wGn0>

Χαρίτσης, Α 2024, *Πρόταση δυσπιστίας - Ομιλία στην Ολομέλεια της Βουλής*. Πρόσβαση 11 Ιουλίου 2024, https://www.youtube.com/watch?v=MNq_XQs2Gpc